

Ympäristövaliokunnan julkinen kuuleminen UUSILMA-hankkeesta 21.10.2020

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Oikein hyvää huomenta kaikille teille, arvoisat kansanedustajat, arvoisat asiantuntijat, arvoisat tilaisuuden seuraajat. Tässä meidän yhteisessä UUSILMA-hanketta, ilmastolain vahvistamista, koskevassa seminaarissa on paikalla kansanedustajia täällä läsnä, tervetuloa. Samoin tätä seuraa netin välityksellä paljon kansanedustajia.

Ja sitten asiantuntijat: Meillä on kunnia saada tähän seminaariin mukaan asiantuntijoita, joista vain lyhyt esittely. Ensimmäisenä Karoliina Anttonen, ympäristöministeriö, onko paikalla? Siellä. Sitten professori Jyri Seppälä, onko paikalla? Ari Ekroos on paikalla. Sitten on Sampo Soimakallio Suomen ympäristökeskuksesta. Sitten on professori Kai Kokko – siellä. Sitten on Oras Tynkkynen Tyrsky-Konsultointi Oy:stä – hyvä. Sitten on professori Mikael Hildén Sykestä – hyvä. Ja sitten täällä on vielä erityisasiantuntija Karoliina Auvinen Sykestä, onko hänkin paikalla? Siellä, hyvä.

Eli kaikki seminaarin asiantuntijat ovat paikalla ja tervetuloa teille kaikille. Sitten kun te puhutte, niin mikrofoni auki, koska se menee tuonne nettiin. Ja jos joku tuntee kokeneensa pettymyksen, että on menettänyt jonkun tärkeän tiedon, niin tämä löytyy eduskunnan ympäristövaliokunnan nettisivuilta... [Salista: Eduskunnan pääsivuilta!] Eduskunnan päänettisivuilta löytyy tästä sitten linkki, missä tämä näkyy nauhoitettuna. Jos on jonkin tärkeän asian menettänyt, niin ei kannata olla huolissaan, sen voi sieltä yön hiljaisina hetkinä tutkia.

Joka tapauksessa aloitetaan. Tervetuloa tähän ympäristövaliokunnan avoimeen kokoukseen, puhujat ja kansanedustajat täällä paikan päällä sekä te, jotka seuraatte tätä verkon välityksellä. Ympäristövaliokunta on järjestänyt säännönmukaisesti näitä avoimia kokouksia, muutamia vuosittain, ajankohtaisista aiheista.

Tämän päivän ohjelman olemme valmistelleet yhdessä valtioneuvoston TEAS-hankkeen konsortion kanssa, jota Syke, Suomen ympäristökeskus, vetää. Tämä hanke kulkee nimellä UUSILMA. Hankkeessa on selvitetty, miten päästöbudjetit, hiilikompensaatiot ja muut mahdolliset uudet keinot voisivat soveltua ilmastolakiin.

Tänään aiheena on siis ilmastolain kehittäminen. Erona tavanomaiseen lainsäädäntötyöhön nämä antavat meille mahdollisuuden kuulla teemoista, jotka eivät ole päätyneet lakiehdotukseksi vaan ovat vielä valmistelussa hallituksen puolella. Valitettavasti meidän on koronatilanteen vuoksi järjestettävä tämä tällä kertaa netin välityksellä, mutta toivomme, että tilaisuus silti tavoittaa kiinnostuneet. Teillä on myös mahdollisuus esittää kysymyksiä ja osallistua keskusteluun Twitterin kautta käyttämällä aihetunnistetta #UUSILMA. Olkaa aktiivisia, kunhan esityksen jälkeen tämä tilaisuus koittaa.

Ilmastolakihan tuli voimaan vuonna 2015. Laki vahvistaa eduskunnan asemaa ilmastopolitiikassa, sillä hallituksen on lain mukaan raportoitava eduskunnalle

suunnitelmien toteutumisesta joka vuosi ilmastovuosikertomuksella. Uusin ilmastovuosikertomus onkin nyt taas valiokunnassa käsiteltävänä. Toki eduskunta hyväksyy myös ilmastopoliittiset suunnitelmat ja säätää asiaa koskevat lait.

Ilmastolaki on puitelaki, eli se velvoittaa vain viranomaisia. Laissa asetetaan päästövähennystavoite vuodelle 2050 ja säädetään ilmastopoliittisesta suunnittelujärjestelmästä, joka koostuu kolmesta suunnitelmasta eri aikaväleille: keskipitkä suunnitelma vuoteen 2030, pitkän aikavälin suunnitelma vuoteen 2050 ja sopeutumissuunnitelma.

Ilmastomuutos etenee, ja Euroopan ilmastolainsäädäntö kehittyy kovaa vauhtia, mistä syystä vasta viisi vuotta voimassa ollutta ilmastolakiakin on jo tarpeen tarkistaa. Hallitusohjelman mukaan ilmastolain ohjausvaikutuksia vahvistetaan nykyisestä. Lakia päivitetään siten, että hallitusohjelman tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä toteutuu. Tavoitteena on, että hallituksen esitys uudeksi ilmastolaiksi tulee eduskuntaan ensi vuonna, 2021.

Tämän päivän tilaisuus tarjoaa myös mahdollisuuden kuulla lainvalmistelusta ja tästä UUSILMA-hankkeesta, jonka tuloksia saamme tänään kuulla.

Toivotan vielä kerran tervetulleiksi kaikki etänä tilaisuutta seuraavat ja erityisesti arvoisat puhujamme täällä paikan päällä. Lämmin kiitos teille kaikille jo etukäteen. Sitten korostan sitä, että kun puheenvuoronne on, niin laittakaa mikrofoni auki. Ja sitten toinen asia: Kun esitelmien aika päättyy, eli arvion mukaan 10.20 on viimeinen seminaariasiantuntijapuheenvuoro käytetty, niin sen jälkeen toivon, että järjestyksessä jokaisesta ryhmästä joku esittää, annetaan yksi kysymys per ryhmä esitettäväksi, ja sen jälkeen sitten vapaan sanan mukaan. Toivon kysymyksistä, että ne ovat lyhyitä ja napakoita ja yleensä osoitettu jollekin asiantuntijalle, koska ajan säästämisen vuoksi annamme mahdollisimman monelle mahdollisuuden esittää hyvä kysymys haluamalleen asiantuntijalle. Vielä kerran tervetuloa.

Menemme sitten asiaan. Ensimmäisenä asiantuntijoista kuulemme ilmastolain uudistamista koskevan esitelmän hallitussihteeri Karoliina Anttoselta ympäristöministeriöstä. – Olkaa hyvä.

Hallitussihteeri Karoliina Anttonen, ympäristöministeriö:

Kiitos. – Arvoisa puheenjohtaja, kansanedustajat, muut kuulijat! Minun tehtäväni on esitellä täällä nyt ilmastolain uudistusta, joka työ on tosiaan käynnistynyt toden teolla tämän vuoden alusta. Itse asiassa puheenjohtaja kävi jo aika tarkkaan läpi tämän nykyisen, voimassa olevan ilmastolain piirteitä, mutta otetaan vielä kertaukseksi: Eli meillä on tällä hetkellä voimassa ilmastolaki, joka tuli voimaan kesällä 2015 eli jopa ennen Pariisin ilmastositoumuksen tekemistä, eli onhan tätä jo aika uudistaakin. Tällä hetkellä ilmastolaki sisältää tasan yhden määrällisen päästövähennystavoitteen, joka on pitkän aikavälin tavoite vuodelle 2050, ja se perustuu EU-politiikkaan.

Keskeinen sisältö tässä laissa on se, että lailla luodaan hallinnon toimintaa ohjaava suunnittelu- ja seurantajärjestelmä ilmastopolitiikalle, puhutaan ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmästä. Tässä ovat mukana keskeiset ministeriöt, joiden toimesta valmistellaan ilmastopolitiikan suunnitelmia. Tällä hetkellä näitä suunnitelmia on tosiaan kolme eli pitkän aikavälin suunnitelma, keskipitkän aikavälin suunnitelma ja sopeutumissuunnitelma.

Lailla on myös vahvistettu eduskunnan roolia. Kuten puheenjohtajakin mainitsi, niin tosiaan valmistellaan vuosittain ilmastovuosikertomus, ja on pyritty parantamaan yleisön osallistumismahdollisuuksia. Lisäksi laissa säädetään tieteellisen asiantuntijaelimen eli ilmastopaneelin asettamisesta.

Tosiaan tämä laki tällä hetkellä velvoittaa valtion viranomaisia.

Hallitusohjelmassa on aika paljon kirjauksia, jotka aivan selkeästi edellyttävät muutoksia ilmastolakiin. Hyvin paljon nämä kirjaukset liittyvät ilmastopoliittiseen kunnianhimoon, eli siellä on 2035 hiilineutraaliustavoite sekä sitten tällaisia välitavoitteita päästövähennyksille vuosille 2030 ja 2040 ja pitkän aikavälin tavoite 2050. Erikseen on mainittu, että sisällytetään hiilinielujen vahvistamista koskeva tavoite. Hallitusohjelma siis selkeästi edellyttää, että ilmastolakia muutetaan.

Samoin ilmastolakiin kohdistuu muutostarpeita laillisuusvalvonnan puolelta, eli Oikeuskanslerinvirasto ja Valtiontalouden tarkastusvirasto ovat kiinnittäneet huomiota ilmastopaneelia koskeviin sääntelytarpeisiin. Ilmastopaneeli toteuttaa julkista hallintotehtävää, ja siitä on säädettävä lailla.

Samoin eduskunta on vuosikertomusta käsitellessään edellyttänyt, että vuosikertomusta koskevaa sääntelyä uudistetaan ja että vuosikertomuksen tulisi jatkossa olla strategisempi ja eteenpäin suuntautuvampi asiakirja.

Lisäksi olemme järjestäneet ympäristöministeriön toimesta laajoja kuulemisia ja sidosryhmätapaamisia ilmastolain uudistamisen puitteissa, ja siellä on myös tullut esille sitten uudistamistarpeita tai -toiveita, jotka koskevat soveltamisalan laajentamista, sopeutumissuunnittelun kehittämistä, perus- ja ihmisoikeusnäkökulman vahvistamista sekä kuntien ja alueiden ilmastotyön ohjaamista.

Eli aika laaja tästä uudistuksesta on tällä tavalla tulossa. Tässä näette nyt vielä, miten me olemme tuolla ilmastolakityöryhmässä sitten jaotelleet eri teemoja, joihin nämä kehittämistarpeet kohdistuvat. Tosiaan siellä on toisaalta tämä ilmastopoliittinen kunnianhimo: Suunnittelujärjestelmää on kehitettävä niin, että se pystyy vastaamaan näihin uusiin tavoitteisiin ja varsinkin siihen, että jatkossa tavoitteenasettelu on kansallisista lähtökohdista tapahtuvaa. Varsinkin siinä on ohjaavana tämä 2035 hiilineutraaliustavoite ja sen jälkeen tarve siirtyä hiilinegatiivisuuteen. Sitten tosiaan nämä muut elementit, joista oli jo puhetta.

Meillä on ilmastolain uudistamista valmisteleva työryhmä, jossa ovat edustettuina keskeiset ministeriöt. Työryhmä aloitti työnsä tämän vuoden tammikuussa, ja olemme

kokoontuneet varsin tiiviillä tahdilla noin kolmen viikon välein yhteensä 12 kertaa tähän mennessä. Substanssiaiheita on käsitelty, ja lähes kaikki tuossa edellisessäkin kuviossa nähdyt teemat ovat ainakin jonkunlaisen käsittelyn jo työryhmässä saaneet. Mutta siihen, että oltaisiin päästy vielä kokonaiskuvaan tai yhteisymmärrykseen siitä, miltä tämä säädös, tai hallituksen esitys, tulisi sitten varsinaisesti näyttämään, on vielä matkaa. Kuten sanottua, tämä on loppujen lopuksi, vaikka laissa on vain 17 pykälää, itse asiassa aika laaja duuni.

Näiden substanssiasioden lisäksi tai yksittäisten säännösten lisäksi työryhmä käsittelee hallituksen esitykseen tehtävää vaikutusarviota. Tehdään myös ilmastovaikutusten arvio. Ensimmäistä kertaa hallitusohjelmassa edellytetään myös, että jatkossa hallituksen esityksiin sisällytetään vaikutusarvio ilmastovaikutuksista. Lisäksi työryhmä käsittelee valmistelua tukevia selvityksiä ja mahdollisia tarpeita jatkotyölle. Meillä on aika hyvin tiedostettu työryhmässä, että yhteen säädösuudistukseen, yhteen säädökseen ei tämä ilmastolainsäädännön vahvistaminen suinkaan voi rajoittua.

Lisäksi tosiaan, niin kuin jo mainitsin, meillä on ollut laajoja kuulemisia. Tällä hetkellä on käynnissä otakantaa.fi:ssä toinen verkkokuuleminen, eli siihen kannattaa tuki kaikkien osallistua. Siinä on fokus erityisesti perus- ja ihmisoikeusnäkökulmissa. Lisäksi sitten toteutamme erillisen kyselyn saamelaisten oikeuksista kolmella saamen kielellä.

Olemme järjestäneet tilaisuuksia koronarajoitusten niin salliessa useilla paikkakunnilla, eli on tosiaan pidetty tällaisia Erätauco-tilaisuuksia Lapin Käsivarressakin ja on pidetty kirjastokiertue, joka alkoi Oodista ja päättyi sitten Inariin.

Saamelaisten lisäksi lapset ja nuoret on tunnistettu erityiseksi ryhmäksi, johon on kuulemisia haluttu kohdistaa, koska on katsottu, että sekä lapsiin että nuoriin että sitten taas saamelaisiin ilmastomuutos vaikuttaa aivan erityisellä tavalla. Meillä on sitten ollut erityisiä lapsille suunnattuja kuulemisia aika runsaasti myöskin.

Kuulemisten viestit ovat aika lailla yksisuuntaisia. Ensinnäkin on pidetty arvokkaana, että laajoja kuulemisia on järjestetty ja että osallistumista turvataan uudessakin ilmastolaissa. Kunnianhimoa on pidetty tärkeänä ja on toivottu, että ilmastolaista tulee jatkossa läpinäkyvä, konkreettinen ja kaikkia velvoittava laki, eli kaikki on otettava mukaan, ei ainoastaan valtion viranomaiset. Lisäksi on nostettu esille tällaisista ohjaavista periaatteista erityisesti oikeudenmukainen siirtymä, joka tulee huomioida lakia ja politiikkatoimia kehitettäessä.

Meillä on kaksi selvitystä, jotka tukevat säädösvalmistelua.

Ensimmäinen on jo valmistunut, professori Ari Ekroosin ja kumppanien selvitys ilmastolain kytkennöistä muuhun lainsäädäntöön. Tämän selvityksen keskiössä ovat ilmastolain kytkentämahdollisuudet muuhun kansalliseen lainsäädäntöön, eli siinä on tehty aika laaja lainsäädäntökatsaus, jossa on katsottu sektorilainsäädäntöä ja sitä, miten sektorilainsäädäntöä voisi kehittää niin, että ilmastonäkökohdat otetaan paremmin huomioon, siis muissakin säädöksissä kuin ilmastolaissa. Lisäksi tässä selvityksessä esitetään myös ilmastolakiin liittyviä kehitysehdotuksia ja arvioidaan perus- ja

ihmisoikeuskytkentöjä. Minä sanoisin, että keskeinen viesti tässä selvityksessä on se, että todellakaan kaikkia ilmastönäkökulmia ei voida yhteen ilmastolakiin sisällyttää eikä kaikkia asioita voida tällä ilmastolailla ratkaista. Kyllä tässä täytyy tarkastella sellaista laaja-alaista ja kokonaisvaltaista kansallisen lainsäädännön uudistamista eli sitä, että ilmasto otetaan huomioon, kun varsinkin ilmastopolitiikalle relevantteja säädöksiä avataan ja muutetaan.

Toinen selvitys, joka on oikeastaan tämän päivän pääaihe, on sitten tämä UUSILMA-VN-TEAS-hanke, jossa kiinnitetään huomiota erityisesti ilmastolain vaikutusta vahvistaviin mahdollisiin ohjauskeinoin: päästöbudjetteihin, päästökompensaatioihin ja hiilimarkkinoiden laajentamiseen. Tätä on ollut erittäin monipuolinen monitieteinen konsortio tekemässä, ja ehkä nyt nostan työryhmän puolelta ja omalta puoleltani esille tämän johtopäätöksen, että lainsäädäntöä olisi kehitettävä siten, että se muodostaa nykyistä eheämmän kokonaisuuden käsitellä päästöjä ja nieluja. Eli taas kokonaisvaltaisuus ja kattavuus nousevat keskeiseksi teemaksi, ja toki eri hallinnonalojen välinen yhteistyö on aivan ratkaisevaa tässä ilmastopolitiikan tehokkuudessa.

Se, mitä me toivomme näiltä selvityksiltä ja myös tältä UUSILMA-hankkeelta, on se, että ne tukevat välittömästi säädösvalmistelutyötä, joka on nyt käynnissä, mutta toisaalta sitten antavat aineksia myös ilmastönäkökohtien laajempaan huomioimiseen ja mahdollisesti myös antavat aineksia jatkotyötä ja yhteiskunnallista keskustelua varten. – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Kiitoksia jämäkästä esityksestä. – Sitten, kuten sanoin avauspuheenvuorossani edustajille, valmistautukaa parlamentaarisessa suuruusjärjestyksessä, yksi kysymys per ryhmä, sitten kun keskustelu siirtyy kysymyksiin noin kello 10.20.

Seuraavan puheenvuoron käyttää sitten aiheesta ”Sopivatko päästöbudjetit ilmastolakiin, ja mitä vaikutuksia niillä olisi?” professori Jyri Seppälä, Syke. Sitten tässä samassa yhteydessä puhuu myös professori Ari Ekroos Ekroos ja Kiviniemi Oy:stä. – Aloittaa siis professori Seppälä, olkaa hyvä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

Arvoisa puheenjohtaja! Arvoisat kansanedustajat, hyvät kuulijat! Tosiaan omassa esityksessämme käymme ekaksi läpi, mitä tällä päästöbudjetilla tarkoitetaan, ja sitten konkretisoimme sen, miltä se näyttäisi Suomen tapauksessa. Tuomme sitten näkyväksi, millä tavalla asia on tehty muiden maiden lainsäädännössä. Lopuksi kerromme, miten meidän työemme sitten toi mukanaan erilaisia havaintoja ja päätelmiä tähän päästöbudjettiin liittyen.

No, mistään ihan uudesta asiasta ei ole kysymys. Se on käytössä oleva työkalu, ja se löytyy muun muassa Ison-Britannian, Ranskan ja Saksan lainsäädännöstä. On tärkeätä ymmärtää, että tämä budjetin käsite vähän vaihtelee: käytetään nimitystä hiilibudjetti,

päästöbudjetti, ilmastobudjetti. Näemme, että jos tämä päästöbudjetti sitten viedään ilmastolakiin, pitää tarkasti myös määritellä, mitä sillä tässä yhteydessä tarkoitetaan.

Me olemme nähneet sen sillä tavalla, että tässä me haemme tällä päästöbudjetilla sitä viitoittavaa polkua asetettuun päästöjen vähennystavoitteeseen pääsemiseksi, jota laissa muutoin sitten tullaan asettamaan. Lähtökohtana on se, että hiilineutraalisuuden tavoittelussa tämä budjetointi kohdistuisi päästöihin tai päästöjen ja nieluja yhteenlaskettuun nettopäästöön. Tämä päästöbudjetti veisi asteittain päästövähennystä aloitusvuodesta, esimerkiksi vuodesta 2020, tavoitevuoteen 2030 ja siitä edelleen tavoitevuoteen 2035 ja niin edespäin. Tässä siis lähtökohtana on se, että tämä tavoitepolku, mihin sitten olemme Suomessa sitoutuneet, palastellaan tämmöisiin budjettikausiin, jaksoihin, ja jakson pituus voi olla esimerkiksi yksi, kolme tai viisi vuotta. Näille jaksoille määritellään sitten tietty päästöbudjetti eli päästömäärä, jota ne eivät saa ylittää. Tämä päästöbudjetti voidaan sitten vielä jakaa sektoreittain tai sitten päätyä tämmöisiin sektorikohtaisiin ohjeellisiin tavoitteisiin kussakin jaksossa.

Tuossa oikealla puolella näkyy tämmöinen havainnollistava kuva. Tässä nyt nähdään ensinnäkin se, että tuo musta poikkiviiva kertoo kunkin jakson maksimipäästömäärän, mitä tämä budjetti sitten tuo tullessaan, ja tässä nähdään, että ne asteittain lineaarisesti vähenevät mentäessä aloitusvuodesta sinne loppupäähän. Sitten tämä oranssi palkisto ikään kuin hahmottaa sitä, mitä on käytännössä tapahtunut. Ensimmäisessä jaksossa ne ovat olleet yksi yhteen, seuraavassa jaksossa nämä päästöt olisivat sitten ylittyneet siitä tavoitetilasta ja sitten kolmannessa jaksossa taas alittuneet, ja viimeinen jakso olisi sitten yksi yhteen.

Tässä on hyvin tärkeätä vielä ymmärtää se, että tämän päästöbudjetin yhteydessä määritellään pelisäännöt, joilla jaksojen ja/tai sektorien väliset budjettisiirrot sitten määritellään. Tässä kuvassa se tarkoittaa sitä, että me hyväksyisimme sen, että kun jaksossa 2 on ylitetty, niin sitten jaksossa 3 voidaan alittaa samalla määrällä, jolloin ollaan linjassa sen asian kanssa. Tähän pelisäännöstöön voidaan myös tuoda mukaan näitä kompensatioajatuksia, ja niihin sitten palataan myöhemmin tänään.

Konkretisoidaan vielä tätä tilannetta: Tämä oikeanpuoleinen kuva kertoo sen, mihin me haluamme mennä, eli siellä on keskimmäisenä 2035 hiilineutraalisuustavoite, jolloin päästöt ja nämä keltaiset nielut ovat yhtä suuret. Sitten meillä on tämä vuoden 2030 tilanne, joka on myöskin EU:n tavoitevuosi, jossa on taakanjakosektori, päästökauppasektori ja myöskin tulevan maankäyttösektorin, LULUCF:n, asettamat tavoitteet meille. Tässä sitten vasemmalla puolella näkyvät historialliset päästöt 1990–2005 ja sitten kolme viimeistä vuotta, 2016, 2017 ja 2018, joista löytyy tarkemmat tiedot. Nyt tässä kysymys on siitä, että meidän pitäisi sitten näillä päästöbudjeteilla ikään kuin asettaa tämä polku sellaiseksi, että meidän asettamamme tavoitteet toteutuvat. Tuossa on vielä tuo 2040 – sekin varmaan tulee jossain vaiheessa, kun EU sitten tulee niitäkin tavoitteita meille määrittelemään.

Ja Ari jatkaa sitten, ole hyvä.

Professori Ari Ekroos, Ekroos ja Kiviniemi Oy:

Kiitos. – Hyvää aamupäivää kaikille minunkin puolestani, hyvät kuulijat. Käyn tässä ihan lyhyesti kertomaan ensinnä, miltä sääntely näyttää kolmessa maassa.

Ensimmäisenä Englanti tai United Kingdom – oikeastaan Englanti tässä tapauksessa, koska UK:n sisällä on erilaista sääntelyä. Siellä on aika paljon säännelty budjettia. Tuosta oikealta puolelta näkyy, että säännöksiä on paljon. Budjettisääntely vaatii kuitenkin säännöksiä, ehkei näin paljon kuin Isossa-Britanniassa kuitenkaan, riippuen siitä, miten se halutaan toteuttaa. Mutta tuosta nähdään myös, mitkä ovat budjettikaudet ja mitkä ovat ne tavoitteet. Okei, UK ei kohta ole EU:n jäsen, tai ei ole, ja saa nähdä, miten UK tekee jatkossa.

Pisin traditio näistä budjeteista on kuitenkin Brittein saarilla. Säännöksiä on myös budjettien muuttamisesta, täydentämisestä ja niin edespäin, mikä on ikään kuin välttämätön osa tätä sääntelykokonaisuutta. Sitten se, mistä Jyri Seppälä äsken puhui, että jonkinlaiset säännöt pitää olla siitä, mitä tehdään, jos ollaan yli tai ali valitusta budjetista.

Ranskalainen ratkaisu on vähän toisenlainen mutta kuitenkin varsin samanlainen. Ranskan ympäristökaareen, ehkä suomeksi voisi sanoa ympäristölakiin, on lisättyä tietyt säännökset, jotka pitävät sisällään tämän budjettiajatuksen. Ranskalainen systeemi on ehkä vähän lähempänä sitä, miten me täällä Manner-Euroopassa säädämme lakeja, omalla tavallaan, vaikka kovin monisanaisesti ranskalaiset aina lainsäädäntönsä kirjoittavatkin. Tuollakin on nämä budjettikaudet ja sitten on säännökset siitä, miten aina seuraavakin annetaan, jos ei ole tätä budjettikautta vielä määritelty. On tarkat menettelysäännökset määräajoista, ja vaikutusarvioinnista on säädetty.

Viiden vuoden ajanjaksolla Ranskan lainsäädäntö määrittää päästökauppa- ja taakanjakosektorille ja uusimpana muutoksena myös tälle maankäyttö- ja maankäytön muutossektorille polkua, miten edetään tavoitteisiin.

Saksan järjestelmä on uusin tässä budjettisääntelyssä Euroopassa. Viime vuoden lopulla hyväksytyssä Saksan ilmastolaissa tavallaan lainsäädäntöratkaisu on aika lailla erilainen siinä mielessä, että Saksassa tähän lakiin itsessään liitteenä sisältyvät nämä budjetit. Muissa maissa budjeteista päätetään jossakin muussa menettelyssä – tavallaan meidän kielellämme se olisi ehkä valtioneuvosto tai hallitus, joka päättää niistä omilla prosessisäännöksillään, jotka ovat erilaiset eri maissa – mutta Saksassa suoraan laissa. Siellä ovat nuo sektorit myös mukana ja myös maankäyttö ja maankäytön muutos on mukana, tosin siitä ei ole budjettia siellä lain liitteessä. Samalla tavalla on nämä säännöt, jos mennään yli tai ali budjetista ja niin edespäin. Liittovaltion sektoriministeriö vastaa näitten sektoreitten osalta tästä budjetista.

Saksassa on myös minun mielestäni juristin näkökulmasta hyvä, mielenkiintoinen säännös, erityinen säännös siitä, mitä tehdään, jos ei pysytä budjetissa. Siinä on tällainen välitön toimintaohjelma, joka täytyy tehdä, jos ei budjetissa pysytä. Saksassahan ei ole käytäntöä tästä lainsäädännöstä, että miten tämä toimii, mutta

tämmöinen säännös on sinänsä merkittävä minun mielestäni. Saksassa budjetit ovat vuosittain siellä lain liitteessä.

Tässä on nyt esitetty, miltä nuo näyttävät Saksan osalta – ei tarvitse lukea näitä kaikkia. Tuossa ovat sektorit saksaksi ja sitten myös se, tuolla oikeassa ylätaulukossa, miten nuo numerot menevät vuosittain suoraan laissa. Täällä alempana on sitten Ranskan sääntelyä – ja nämä ovat nyt englanniksi, kun englanniksi on ehkä helpompi lukea noita. Näkyy myös tuo polku, vähän samalla tavalla kuin tuossa Jyri Seppälän esityksessä oli Suomen osalta esitetty.

Sitten meillä on maita, joissa on budjetit, mutta ei ole säädetty. Voisi ehkä tiivistää niin, että meillä on tästä lähialueelta Ruotsi, Tanska ja Norja, joissa hyvin vähän säännellään tai olemattomasti säännellään itse budjettien antamista mutta joissa on joitain viitteitä myös budjeteista.

Ruotsissa ei ole oikeastaan mitään säännöksiä.

Tanskassa on omalla tavallaan tai on ihan varmasti tavallaan budjettiajattelu, mutta sitä ei lailla ole säädetty, ja sitten siellä ovat vuosittaiset raportit ja ohjelmat, jotka ovat tärkeitä.

Norjassa itse asiassa käytiin keskustelua siitä, tulisiko säännellä tarkemmin budjetteja, kun säädettiin Norjan lakia, mutta sellaista ei siellä ole. Siellä viitataan kuitenkin laissa siihen, että pitää olla raportoitu hiilibudjetin tilasta tai päästöbudjetin tilasta.

Jos ajatellaan, mitä näistä muista maista voidaan nyt vetää johtopäätöksenä, niin ensinnäkin budjetit sisältävät kaikki päästöt, mikä on nyt tavallaan selvä, mutta sitten budjetista päättämisessä on vaihtoehtoja, erilaisia ratkaisuja olemassa. Eli voi olla laissa tai lain liitteessä tai valtioneuvosto päättää, ratkaisu voi olla kumpi tahansa. Tietysti jos ajatellaan tätä taloa, jossa tällä hetkellä ollaan, ja eduskunnan mahdollisuutta vaikuttaa, silloinhan laki on se, mistä eduskunta päättää. Toki on mekanismeja, joilla eduskunta saadaan mukaan päätöksentekoon, niin kuin voimassa olevan ilmastolain mukaisessa päätöksenteossakin eduskunta kertoo näkemyksensä.

Sitten sektoreista päättämisessä on samalla tavalla vaihtoehtoja. Voidaan jättää se valtioneuvoston ratkaistavaksi tai voidaan laissa ratkoa, mitkä ovat sektorit.

No, näin juristina ei voi olla mainitsematta sitä, että budjettien sitovuus on aika suhteellista kuitenkin. Oikeudellisessa mielessä se, että budjeteista päätetään, ei ole vahvasti velvoittavaa lainsäädäntöä, sellaista, millaiseksi me normaalisti ymmärrämme kovan lainsäädännön, että se on täytäntöön pantavissa voimakeinoin. Tässä tapauksessa kuitenkin lakeja voidaan muuttaa ja valtioneuvosto voi tehdä toisenlaisia päätöksiä. Mutta joka tapauksessa tämä velvoittavuus tulee sinne omalla tavallaan ja näyttää sitten sen tien kohti niitä tavoitteita budjettisääntelyssä varsin hyvin. Muuttamisesta ja muuttamisen mahdollisuudesta on tietysti aina säädettävä. Mitkä ne perusteet ovat – siihen on sitten taas laissa otettava kantaa, että millä perusteella niitä voidaan muuttaa. Yksi ilmiselvä asia on se, että jos kansainvälisessä tai Euroopan unionin politiikassa

tapahtuu muutoksia, niin silloin voidaan joutua muuttamaan kansallista budjettipäättöksentekoa. Sitten tietysti seuranta, raportointi ja niin edespäin ovat tärkeitä kysymyksiä, kun säädetään.

Miten eroaisi nykyisestä suunnittelujärjestelmästä? On minun mielestäni erittäin hyvä kysymys, että onko siinä eroa. Meillä on suunnittelujärjestelmä, joka meille näyttää tietä eteenpäin, mutta jos otetaan muutama pointti, jotka ovat tärkeitä tässä yhteydessä: Sitovuudessa on vähän toisenlainen klangi kuitenkin, jos on säädetty nimenomaan näistä budjeteista ja velvoittavuudesta. Ennakoitavuuden suhteen on selkeämpi, jos on olemassa budjetti, ja erityisesti läpinäkyvyyden kannalta. Tiedämme, että jos asiasta säädettäisiin vaikka laissa, niin se on aivan läpinäkyvä tapa kertoa, miten päästöt tulisivat etenemään tai vähenemään jatkossa. Myös ikään kuin seuraamus eli se saksalaistyyppinen säännös siitä, että jotain sitten pitäisi tehdä, jos ei budjetissa pysytä, on ehkä helpompi toteuttaa kuitenkin tämmöisessä budjettisääntelyssä kuin nykyisen kaltaisessa suunnittelussa. Tässä ei ole kovin isoa eroa minun mielestäni. Okei, voidaan suunnittelusäännöksiinkin liittää ja vuotuisen raportointiin voidaan liittää tämmöinen reagointivelvollisuus. Nykylainsäädännössä, nykyisessä ilmastolaissa, se on kohtuullisen velto, mutta sitä voidaan kehittää edelleen. Sitten budjettikaudet ovat tietysti yksi tärkeä kysymys. Niin kuin nähtiin, Saksassa mennään vuotuisesti, ja sitten on maita, joissa on erilaisia jaksoja. Eli tämä on myös erilainen, että suunnitelmassa voidaan ehkä samallakin tavalla, jos tarve vaatii.

Nyt Jyri voisi kertoa loppuosan tästä. – Ole hyvä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

Kiitos. – Tosiaan tässä lopuksi vielä osittain kertausta, osittain sitten vähän uusiakin havaintoja, mitä me työn aikana sitten olemme pystyneet saamaan aikaiseksi.

Ensinnäkin me näemme sillä tavalla, että tämä ilmastolain kaltainen puitelaki sopii tämmöisten päästöbudjettien sääntelyn perustaksi, mutta on ihan selvää, että nykyistä lakia on laajennettava selvästi oikeudellisesti toimivan budjettijärjestelmän luomiseksi. On tärkeä huomata, että tämä nykyisenkaltaisen ilmastolaki ei sovellu yksityistä sektoria koskevien päästöbudjettien sääntelyyn, ja tällainenhan on päästökaupasektori.

Me näemme, niin kuin Ari tuossa toi esiin, että tämä olisi kuitenkin keino, jolla me voisimme varmistaa, että Suomen oma hiilineutraalisuustavoite saavutetaan samalla kun EU:ssa yhteisesti sovitut taakanjakosektorin ja LULUCF-sektorin päästötavoitteet saavutetaan Suomessa. Senpä takia tämä toisi siihen sitten hieman ryhtiä.

Miten tämä sitten toteutetaan? Siinä on siis mahdollisuus, että se tehdään joko sitovana tai ohjeellisena koskemaan kaikkien sektorien päästöjä ja nieluja suhteessa siihen sovittuun päästövähennyspolkuun tai sitten se voidaan myöskin toteuttaa siten, että siihen sisällytetään lisäksi sektorikohtaisia budjetteja. Mutta ajatuksena me näemme kuitenkin sillä tavalla, että tämä ohjeellinen lähestymistapa on myöskin yksi vaihtoehto mutta se edellyttää toimivaa eri sektorit kattavaa suunnittelujärjestelmää, ja myöskin

arviointiprosessin uusine toimenpidepäivityksineen pitäisi olla toimiva. Sitovuus merkitsee sitä, että se varmistaa tavoitteen saavuttamisen paremmin, mutta näemme, että se ei ole yhtä joustava reagoimaan eri sektorien päästövähennysten kustannustehokkuusmuutoksiin ajan myötä, jos se vielä sektorikohtaisesti tehdään. Ja budjettikaudellakin on merkitystä: mitä lyhyempi se on, tietenkin se on sitä ohjaavampi, mutta sen hallinnointihan vaatii sitten enemmän resursseja. – Kiitoksia.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia. – Tässä vaiheessa haluan ilmoittaa teille, arvoisat seminaarin osallistujat paikan päällä ja nettiyhteyden päässä, että tällä hetkellä meitä seuraa 117 nettiyhteyden käyttäjää, eli emme ole päässeet vielä top 10 -listalle tämän päivän seuratuissa mutta sinnepäin kuitenkin ollaan menossa. Toinen vielä tärkeämpi asia on se, että tuolla salin takaosassa on kahvia piristeeksi, jos joku kokee tarvetta nauttia kahvia välillä. Siellä taitaa olla pikkupurtavaakin, niin olkaa hyvä, että säilyy terävyysaste oikeana.

Sitten menemme eteenpäin, ja nyt aloittaa sitten aiheesta ”Kompensaatiot ja laajennetut hiilimarkkinat” ensimmäisenä Sampo Soimakallio, Suomen ympäristökeskus. – Olkaa hyvä.

Ryhmäpäällikkö Sampo Soimakallio, Suomen ympäristökeskus:

Kiitoksia. – Arvoisa puheenjohtaja, hyvät kansanedustajat ja muut kuulijat! Käyn tässä ensin läpi kompensaatioihin ja hiilinieluilla laajennettuihin hiilimarkkinoihin liittyvät määritelmät ja sitten lyhyesti ympäristö- ja talousvaikutusnäkökulmia.

Ensinnäkin kompensaatiolla tarkoitetaan sitä, että jos jossain aiheutetaan päästö, niin se kompensoidaan jossain toisaalla joko päästövähennyksellä tai sitten hiilinielua lisäämällä. Periaatteessa voidaan ajatella näin, että esimerkiksi jos Suomessa aiheutetaan päästö, niin se kompensoidaan jollain toisella päästösektorilla tai vaikka samallakin päästösektorilla Suomessa tai jossain muussa maassa. Tässä keskeinen periaate on se, että tämä päästövähennys tapahtuu aina suhteessa tällaiseen ennalta määrättyyn perusuraan, missä tätä kyseistä kompensaatiotoimea ei olisi ollut. Tähän liittyy tällainen periaate, että kompensaatio on tässä ilmastotoimien hillintähierarkiassa tällainen viimeinen keino, eli ensin pyritään siihen, ettei päästöjä synny lainkaan, ja sen jälkeen siihen, että syntyneitä päästöjä vähennetään, ja jos on kovin haastavaa vähentää loputkin päästöt, niin ne sitten kompensoidaan.

Hiilimarkkinat, jotka laajennettaisiin hiilinieluihin: Sillä tarkoitetaan sitä, että tosiaan nielut hinnoiteltaisiin ja ne voitaisiin sitä kautta sitten rinnastaa ikään kuin päästövähennyksiksi, eli tarkoittaisi käytännössä sitä, että nielun lisäämisestä saisi korvauksen ja nielun pienentämisestä joutuisi sitten maksamaan. Nämä nielut voivat olla erilaisia ihmistoimin lisättyjä nieluja: Luonnollisia nieluja maankäyttösektorilla, esimerkiksi metsien ja maaperän nieluja, ja sen lisäksi teknisiä nieluja, eli voitaisiin erilaisin teknisin keinoin poistaa hiiltä ilmakehästä joko suoraan tai savukaasuista ja

varastoida se sitten pois ilmakehästä. Lisäksi voidaan myös nähdä, että merien hiilinielujen vahvistaminen voisi olla tällainen keino.

Jos kompensatiot tai hiilinielut tuodaan mukaan näihin ilmastotavoitteiden saavuttamisiin enenevässä määrin, niin se toki tarkoittaa silloin sitä, että osa suorista päästövähennyksistä korvautuu näillä nieluilla tai kompensatioilla. Se itsessään muuttaa tätä hiilineutraaliustavoitteen luonnetta siten, että se siirtää painopistettä osin kompensatioiden tai hiilinielujen suuntaan. Voidaan nähdä niin, että ainakin lyhyellä aikavälillä nämä parantaisivat päästövähennystavoitteisiin pääsemisen kustannustehokkuutta, koska tätä kautta markkinoille ikään kuin tulisi kustannustehokasta päästövähennyspotentiaalia. Jos ajatellaan, että Suomessa toimittaisiin näin ja nämä toimet kohdistuisivat Suomeen, niin silloin nämä toimet todennäköisesti osin edesauttaisivat Suomea saavuttamaan sille asetetut EU:n ilmastovelvoitteet, mutta kysymys siitä, saavutetaanko lisäksi vähennyksiä suhteessa EU-velvoitteisiin, on huomattavasti haastavampi ja riippuu taas sitten monista asioista.

Kokonaisuudessaan kompensatioiden tai hiilinielujen lisäyksen ilmasto- tai ympäristövaikutusten määrittäminen on aika haastavaa. Se riippuu osin siitä, minkälaisiin toimiin nämä kohdistuvat, missä maassa ne tehtäisiin, ja myöskin ihan tällaisesta, miten tätä asiaa tarkastellaan, katsotaanko sitä esimerkiksi vain sen toimen ympärillä, sillä sektorilla, missä se toimi tehdään, siinä valtiossa, missä se toimi tehdään, vai globaalisti. Tämä on tosi laaja ja moniulotteinen kysymys, mihin ei ole mitään sellaista kovin yksiselitteistä vastausta.

Sitten voidaan vielä nähdä niin, että kompensatioiden tai hiilinielujen käyttöönotto voi aiheuttaa myös tällaista polkuriippuvuutta, eli jos se tulee aiheuttamaan sen, että päästövähennysratkaisujen kehittyminen tätä kautta hidastuu, niin se voi pitkällä aikavälillä johtaa siihen, että tämä ei parannakaan kustannustehokkuutta. Osin tämä voi johtua myös siitä, että näihin keinoihin, kompensatioihin ja hiilinieluihin, liittyy keskeisiä haasteita, jotka voivat myöhemmin muuttaa niiden roolia ja johtaa siihen, että pitääkin entistä tiukempia päästövähennystavoitteita ottaa käyttöön.

Eli keskeisiä haasteita näissä on erityisesti se, miten määritetään, ovatko nämä kompensatioilla saadut päästövähennykset tai hiilinielujen lisäykset lisäisiä, siis suhteessa siihen perusuraan, missä tätä toimea ei olisi ollut. Lisäksi nieluihin, varsinkin näihin maankäyttösektorin nieluihin erityisesti, liittyy keskeinen kysymys nielen pysyvyydestä, koska jotta voidaan yksi yhteen rinnastaa tällainen nielu päästövähennykseen, niin sen nielen tulisi olla käytännössä ikuinen. Tällaisten asioiden todentaminen on käytännössä mahdotonta, koska tämä perusura voidaan oikeastaan ainoastaan mallintaa. Sitä ei voida jälkikäteen todentaa, jos ei se koskaan toteutunut.

Erilaisilla hallinnollisilla järjestelmillä meillä on kuitenkin mahdollista hallita näihin liittyviä haasteita, eli tässä tulee esille vahva kysymys siitä, minkälaista kirjanpitoa harjoitetaan, jossa näitä päästövähennyksiä tai lisättyjä nieluja sitten hallinnoidaan, miten estetään se, ettei niitä esimerkiksi lasketa kahteen kertaan valtion taseessa. Eli kansallisilla järjestelmillä olisi mahdollista puuttua näihin haasteisiin, ratkoa näitä

haasteita siltä osin kuin nämä toimet kohdistuvat kansallisille sektoreille, mutta jos on kansainvälisiä hankkeita, niin toki tarvitaan sitten kahdenvälisiä, maidenvälisiä sopimuksia tai viime kädessä kansainvälisiä sopimuksia. Näihin liittyvä hiilivuotokysymys on erityisesti sellainen, mitä on hyvin vaikea hallita kansallisilla sopimuksilla, koska kysymys on viime kädessä globaali.

Tässä oli minun, ja Kai Kokko jatkaa sitten tästä. – Ole hyvä.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä. Sitten seuraavana samasta aiheesta luennoi professori Kai Kokko, Helsingin yliopisto. – Olkaa hyvä.

Professori Kai Kokko, Helsingin yliopisto:

Kiitos, puheenjohtaja. – Hyvää aamupäivää minunkin puolestani kaikille kuulijoille. Tässä täytyy heti alkuun muistuttaa, että tässä on mukana joukko tutkijoita Helsingin yliopistollakin, muun muassa professori Kari Hyytiäinen ja tutkijat Michael Melin ja Martin Björklund, joten tässä ei ole pelkästään yhden tutkijan ajatuksesta kyse vaan koko joukko on tehnyt yhteistyötä.

Kun lähdetään liikkeelle, niin täytyy tietysti muistaa se, että nämä päästökompensaatiot, tai millä nimellä niitä sitten halutaankin lopulta kutsua, eivät nyt ole kehittyneet kansainvälisessä ilmastolaissa samalla lailla kuin tämä päästöbudjetti, mistä Ari ja Jyri kertoivat edellä, joten tämä, mitä nyt esitän, on pitkälti sellaista ennakointia ja pohdintaa siitä, mihin suuntaan tämä voisi kehittyä jatkossa. Sen takia tässä ei vielä mitään konkreettisia lainsäädäntö- tai pykäläneuvoja anneta, vaikka tietysti juristina olisi kiva niitä antaa.

Ensinnäkin päästökompensaatio on noteerattu kansainvälisellä tasolla. Pariisin sopimuksessa 6 artiklassa mahdollistetaan tällainen vapaaehtoinen yhteistyömenettely päästöjen hillintään, ja yhtenä keinona siinä voi olla päästökauppa. Kun kuitenkin sopimusosapuolet eivät ole vielä sen enempää tästä päässeet sopuun ja neuvotelleet – siellähän ajatuksena on tällainen vapaaehtoinen sopiminen sopimusosapuolten välillä, eli valtioiden, ja muun muassa EU on mukana siinä välillä – niin sitä sitten odotellaan, minkätyyppinen menetelmä tai instrumentti sieltä voisi tulla käyttöön.

Paitsi että puhutaan valtiotasosta, tämä on haastava alue myös sikäli, että päästökompensaatiota tapahtuu markkinoilla samaan aikaan vapaaehtoisesti ja kuluttajat ja yksityinen sektori kehittävät näitä erilaisia päästökompensaatiomekanismeja. Tällä hetkellä vapailla markkinoilla on tarjolla muun muassa Gold Standard, Verified Carbon Standard ja American Carbon Registry, eli tällaisia tarjotaan jo tällä hetkellä, vaikka maiden tasolla, valtiotasolla, ei vielä ole tällaisia vahvasti käytössä. Kun sitten käytetään vapaaehtoista instrumenttia, niin juridisesti se näyttäytyy sellaisena, että siellä tehdään sopimuksia osapuolten välillä. Siinä palveluntarjoajalla on omaa itsesääntelyä, millä varmistetaan lisäisyys ja pysyvyys

näissä päästökompensaatioissa. Siellä voi olla myöskin nieluja mukana, metsitystä esimerkiksi. Sitten esimerkiksi tässä Gold Standardissa Sveitsi hallinnoi omilla laeillaan näitä päästöhyvityksiä, eli kyllä siinä voi olla roolia myöskin valtioilla, vaikka puhutaan vapaaehtoisesta päästökompensaatiosta.

EU:n sisällä päästökauppa on tietysti tällainen lainsäädäntöön perustuva, päästökauppadirektiiviin perustuva päästökompensaation muoto. Tässä selvityksessä se ei ollut varsinaisesti kohteena, koska tässä etsittiin nimenomaan uusia keinoja. EU:n ilmastösäätelyyn kyllä sisältyy muitakin tällaisia, voisi sanoa, joustomekanismeja. Siellä on mahdollista, että jäsenmaat esimerkiksi siirtävät korvausta vastaan päästöoikeuksia toisilleen, mutta samalla sitten maankäyttösektorilla tai taakanjakosektorilla asetetaan erilaisia rajoitteita, kuinka tämä voidaan tehdä esimerkiksi ajallisesti ja missä laajuudessa.

Suomen sisäinen päästökompensaatio:

Tietysti sitten, kun mietitään näitä päästöbudjetteja ja sitä, mitä Ari ja Jyri sanoivat tässä edellä, voidaan pohtia, että jos se toteutetaan jollakin tavalla sektoreihin liittyen, niin siellä voisi olla näitä joustomekanismeja, jolloin sinne rakentuisi tulevaisuudessa jonkinlainen tällainen kompensatiomekanismi. Voi myöskin olla niin, että tällainen joustomekanismi laajentuu EU- ja kansainväliselle tasolle. Ruotsista esimerkiksi on tunnistettavissa tämäntyyppistä laajentumaa.

Sitten edelleen kuluttajat ja yksityinen sektori: Meillä on jo tällaista vapaaehtoista toimintaa. Suomessa on yksityisiä tahoja, muun muassa Suomen luonnonsuojeluliitto, jotka tarjoavat tällaisia vapaaehtoisia kompensatiotoimia. Toistaiseksi Suomessa julkinen valta ei sääntelypuolella ole ollut näissä aktiivinen, vaikka tutkimuksissa on jo tätä suositeltu, että EU ja jäsenvaltiot jollakin lailla tätä sääntelisivät. Joka tapauksessa selkeyttämistarvetta on. Tällä hetkellä on keskustelua käyty muun muassa tällaisesta Compensate-tapauksesta. Siellä on Arpajaishallinto katsonut, että kyse on tällaisesta rahankeräyslain soveltamistilanteesta, ja toisaalta sitten juridisesti tämä näyttää kuitenkin kaupankäynniltä, joten siellä vaadittaisiin tällaista laajempaa taustaselvitystä siitä, mistä tässä oikeastaan käydään kauppaa. Jos tätä lähdetään sääntelemään tarkemmin, niin siellä tulisi ainakin tunnistaa kauppalaki, kuluttajansuoja ja tämä rahankeräyslain rooli, selkeyttää näitä lakeja, ja antaa sitten tällainen selvä juridinen vastaus, pelisäännöt, sille, millä tavalla lähdetään tällaista päästökompensaatiota sääntelemään, vaikka se on vapaaehtoista. Samaan aikaan on muistutettava, että aina kun lähdetään sääntelemään lailla, niin silloin on riski ylisääntelystä, ja tässäkin voi käydä niin, että se itse asiassa estää tällaisen vapaaehtoisen kompensaaation hyödyntämistä ja kehittymistä.

Hiilinielumarkkinoiden kytkeminen päästökompensaatioon:

Tässä tavallaan tulee uusi elementti, koska tässä hiilinieluille annetaan rooli päästökompensaatioissa, ja sinne tarvitaan tällainen yhteinen yksikkö, päästöyksikkö tai joku muu, jolla tämä voidaan sitten yhteensovittaa. Tässä on nyt otettu kolme

tämmöistä lähestymistapaa, mistä tutkijoiden kesken on keskusteltu. Nämä eivät ole mitään valmiita malleja vaan lähinnä ideoita, miltä pohjalta asiaa voisi lähestyä.

Ensimmäinen on: Alueen metsänomistaja voisi halutessaan myydä hiilinielupalveluita, jos siitä saa paremman hinnan kuin puusta, mutta sitten metsää käyttäessään ja metsää hakatessaan hän joutuisi hankkimaan näitä hyvityksiä, jotka vastaavat nielujen supistumista. Tämä näyttää ajatuksena suhteellisen yksinkertaiselta, mutta siihen tulee monenlaisia sudenkuoppia sen jälkeen, kun lähdetään sitä avaamaan. Pitäisikö nämä alueet jollakin lailla rekisteröidä hiilinielumetsinä tai jotakin muuta? Miten sitä ylipäättään hallinnoidaan, miten valvotaan pysyvyyttä, lisäisyyttä ja niin edelleen? Elikkä tämä vaatisi semmoisen perusteellisen selvityksen siitä, miten se voitaisiin toteuttaa. Siihen liittyy myöskin muun muassa maanvaihtokysymyksiä: entäs jos omistaja vaihtuu sillä alueella, miten siinä tilanteessa taataan se pysyvyys ja niin edelleen?

Toinen tapa, vapaaehtoinen, esimerkiksi joutomaiden metsittäminen päästöjen kompensatiokaupalla: Haasteena on jälleen pysyvyyden ja lisäisyyden todentaminen ja vahvistaminen, mutta tämäntyyppistä palvelua tarjotaan jo. Meillä on toiminnanharjoittajia, jotka myyvät tämmöistä metsityspalvelua alueille, jotka ovat joutomaita. Sielläkin tietysti täytyy olla tämmöinen sopimusrakenne, jolla sitten pyritään varmistamaan, että se, joka ostaa tällaisen kompensaation, saa aidosti vastineen elikkä aluetta metsitetään vastaavasti hiilinieluksi jossakin muualla. Tässä on mielenkiintoista, että meillä samaan aikaan on jo käynnissä ja teillä täällä eduskunnassa käsittelyssä tämmöinen metsitystukilakiesitys, jossa pyritään vähän samantyyppiseen tulokseen tavoitteiden suhteen mutta niin, että siitä maksetaan tukea metsänomistajille, eli metsitetään alueita maatalousalueiden ulkopuolella ja sillä lailla pyritään lisäämään hiilinieluja. Nyt sitten kysymys kuuluu, että jos tämäntyyppinen instrumentti on käytössä, niin miten käy näille vapaaehtoisille kompensatiotoimille. Jääkö niille enää markkinoita, jos metsänomistajat mieluummin käyttävät tämmöistä tukijärjestelmää? Kahdenkertaista järjestelmää tietysti on vaikea perustella muun muassa EU:n suuntaan.

EU:n päästökauppaa muistuttava hallintojärjestelmä on tietysti sitten se raskain malli. Semmoinenkin olisi tietysti mahdollista luoda, jolloin otettaisiin hyvin pitkälle samantyyppisiä rakenteita kuin mitä löytyy EU:n päästökauppadirektiivistä ja meidän nykyisestä päästökauppalaista kaikkine valvontatoimenpiteineen, varmistuksineen ja jopa sanktioineen.

Vielä lyhyesti kytkennästä ilmastolakiin: päästökompensaatio, hiilinielumarkkinat ja ilmastolaki.

Ilmastolain kaltaiseen puitesääntelyyn tämmöinen päästökompensaatio, varsinkin jos se olisi hyvin yksityiskohtaista tai ulottuisi yksityisiin toimijoihin, ei oikein istu luontevasti. Se rakenne on enemmänkin suunnittelujärjestelmärakenne, ja näin ollen tämmöinen kompensatio ei siellä oikein toimi, elikkä silloin sitä tarvitsisi kylläkin kehittää mutta lähinnä muun lainsäädännön, ilmastolainsäädännön, kautta, ei ehkä niinkään ilmastolain kautta.

Kuitenkin ilmastolaissa on mahdollista periaatteellisella tasolla ottaa kantaa näihin kompensatioihin, ensinnäkin valtion mahdollisuuksiin käyttää kompensatiota: miten tämä suunnittelujärjestelmä sovitetaan tällaisen kompensaation käyttömahdollisuuteen, ja erityisesti jos sinne tulevat tueksi nämä päästöbudjetit, niin miten se kompensaatio siinä tukisi näitten päästöbudjettien toteutumista? Sitten tietysti saattaa olla muitakin politiikkatoimia. Tässä nyt on ollut esimerkkinä metsitys ja hiilinielut, mutta saattaa toki olla muitakin toimia, joissa olisi tarpeen arvioida kompensaation merkitystä.

Tietenkin juristina on aina muistutettava, että silloin kun lähdetään sääntelemään tällaista uutta aluetta, niin perusoikeuskysymykset ovat ihan keskeisiä. Muun muassa omaisuudensuoja, elinkeinovapaus ja ympäristöperusoikeuden toteutuminen ovat kaikki sellaisia perusoikeuden alueita, jotka tässä on otettava huomioon. – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia. – Oliko vielä Soimakalliolla? Kaikki on sanottu. – Selvä, kiitoksia paljon jämäkästä esityksestä, ja menemme hankkeessa eteenpäin aikataulun mukaan. Kiitettävää täsmällisyyttä teiltä, arvoisat luennoitsijat. Olemme millilleen aikataulussa, ja mallisuorituksen tekee nyt tässäkin talossa pitkään töitä tehnyt edustaja emeritus, hallituksen puheenjohtaja Oras Tynkkynen. Firman nimi on Tyrsky-Konsultointi Oy. – Olkaa hyvä.

Sen verran vielä, että tähän on merkitty näköjään 5 minuutin puheenvuoro, mutta sanotaan, että 7 minuuttiakin saa, olkaa hyvä.

Hallituksen puheenjohtaja Oras Tynkkynen, Tyrsky-Konsultointi Oy:

Arvoisa valiokunnan puheenjohtaja, hyvät valiokunnan jäsenet ja tilaisuutta verkossa seuraavat osallistujat! 5:ssä tai nyt jopa peräti 7 minuutissa juoksen läpi muut UUSILMA-hankkeessa tarkastellut keinot vahvistaa ilmastolakia. Tässä edellä kuvattiin ne kolme pääasiallista. Näitten ohella tunnistettiin hankkeessa 14 muuta keinoa, joita on esitetty julkisessa keskustelussa tai kirjallisuudessa tai muissa yhteyksissä, ja näistä 14 mahdollisesta muusta keinosta poimittiin lähempään tarkasteluun kolme: oikeudenmukaisen siirtymän periaatteen sisällyttäminen ilmastolakiin, lakien ja talousarvioiden ilmastoarviointi sekä kunnille velvoite asettaa päästötavoite.

Oikeudenmukaisesta siirtymästä on viime vuodet keskusteltu aika paljon, ja se tuntuu nauttivan melko laajaa tukea sekä Suomessa että Euroopassa. Se voi olla hyvinkin tarpeen muun muassa sen takia, että nyt kun päästötavoitteet kiristyvät sekä meillä Suomessa kansallisesti että Euroopan unionissa, myös vaikutukset eri ihmisryhmiin voivat samassa yhteydessä kasvaa, ja jotta voidaan varmistaa, että siirtymä hiilineutraaliuteen tapahtuu reilulla tavalla, niin oikeudenmukainen siirtymä voi olla paikallaan kirjata lainsäädäntöön. Sillä on merkitystä paitsi toki itsensä takia – on tärkeää, että politiikka on oikeudenmukaista itsessään – myös näitten ilmastopoliittisten toimien demokraattisen hyväksyttävyyden kannalta. Suomi ei tässä liiku yksin. Monien

verrokkimaiden kansallisissa ilmastolaeissa sekä nyt hiljakkoin annetussa esityksessä EU:n ilmastolaiksi, niissä kaikissa, oikeudenmukainen siirtymä on myös mukana. Siksihan hanke suosittaa, että oikeudenmukaisen siirtymän periaate kirjataan ilmastolakiin.

Mutta niin tärkeä ja hyvä asia kuin se sinänsä onkin, on hyvä myös muistaa, että valtaosinhan ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuudesta päätetään toisaalla eli silloin, kun niitä käytännön ilmastopoliittisia toimenpiteitä otetaan käyttöön tai kun pohditaan, miten sosiaali- tai veropolitiikan puolella voidaan hyvittää niistä aiheutuvia vaikutuksia eri ihmisryhmille. Periaate siis hyvä ohjaamaan yleensä ilmastopolitiikan suunnittelua, mutta käytännön toimet pääosin toisaalla kuin ilmastolaissa.

Toisena lakien ja valtion talousarvioiden ilmastoarviointi:

Jos voidaan varmistaa, että lainsäädäntö ja vuotuiset talousarviot ovat linjassa ilmastopolitiikan ja asetettujen tavoitteiden kanssa, niin silloin voidaan vahvistaa politiikkajohdonmukaisuutta ja pääsääntöisesti samalla myös harjoitetun politiikan tehokkuutta – ei vasemmalla kädellä tehdä yhtä ja oikealla kädellä samaan aikaan toista. Koska ilmastolaki, niin kuin tässä on monessa esityksessä tullut esille, on pääsääntöisesti valtion toimintaa ohjaava puitelaki, niin se sellaisena soveltuisi varsin hyvin myös valtion lakien ja talousarvioiden ilmastovaikutusten arvioinnin ohjaamiseen.

Hankkeen suositus on, että tämä lakien ja talousarvioiden ilmastoarviointi on paikallaan kirjata ilmastolakiin, joskin yleisellä tasolla, ja sitten käytännössä tarvitaan joko alempiasteista sääntelyä tai vähimmillään tarkempaa ohjeistusta ja tukea ja koulutusta kaikille niille, jotka niitä lakeja tai talousarvioita sitten käytännössä arvioisivat.

Tuossa ympäristöministeriön Karoliina Anttosen esityksessä tulikin esille, että ilmastolailta toivotaan kattavuutta ja yksi kattavuuden taso voi olla ulottaa se koskemaan valtion ohella myös kuntia. Selvityksessä tarkasteltiin myös velvoitetta kunnille asettaa yhdessä tai erikseen joko hiilineutraalius- tai muu päästötavoite. Tämä olisi tapa varmistaa, että kaikki kunnat ovat ilmastotalkoissa mukana. Nyt kuntien asettamat päästötavoitteet kattavat suuruusluokkaa 40 prosenttia Suomen päästöistä, eli aika paljon on vielä niitä kuntia, joissa tällaista kuntatason päästötavoitetta ei ole asetettu.

Toisaalta voidaan nähdä, että jos kunnissa pitäisi määrittää oman kunnan päästötavoitteita, niin se tarjoaisi tilaisuuden käydä demokraattista keskustelua siitä, mikä on oman kunnan rooli näissä ilmastotalkoissa, millä toimilla me kuntalaiset haluamme, että meidän omassa kunnassamme päästöjä lähdetään vähentämään. Sen takia suositellaan, että ilmastolakiin voitaisiin kirjata velvoite asettaa kunnassa päästötavoite, mutta siinä, miten sen velvoitteen voi täyttää, olisiko se jokaisessa kunnassa vai ehkä kuntien yhteenliittymissä vaikkapa seutukuntatasolla tai maakuntatasolla, varmaan joustavuus on paikallaan. Tunnistaen kuntien hyvin erilaisen asetelman, sen, että osa kunnista on aika pieniä ja etenkin nykyisessä tilanteessa aika vähävaraisia, kunnat todennäköisesti tarvitsevat tähän työhön myös tukea.

Tähän, arvoisa puheenjohtaja, päättäisin. – Kiitos paljon.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia erinomaisesta aikataulun noudattamisesta – aivan esimerkillisiä suorituksia kaikilta.

Sitten kuulemme seuraavana johtopäätöksiä päätöksenteon edellytyksistä vahvistaa ilmastolain ohjausvaikutusta. – Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus, olkaa hyvä.

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Hyvää huomenta, arvoisa puheenjohtaja, hyvät kansanedustajat ja hyvät kuulijat netin kautta! Tämä on vähän niin kuin Euroviisuissa: silloin ennen äänestystä soitetaan vielä lyhyet kappaleet muistutukseksi siitä, mitä on tullut esitettyä, koska se sitten päättyy. Eli kollegat ovat seikkaperäisesti käyneet läpi niitä eri näkökulmia, mitä meillä on tuotu esiin.

Eli me olemme keskittyneet tosiaan ilmastolakiin, mutta niin kuin jo Karoliina Anttosen puheenvuorossa tuli esille, tämä on osa ilmastolainsäädäntöä laajemminkin. Ilmastolaki on puitelaki, ja sen toimivuus liittyy osittain siihen, että se tukeutuu nimenomaan muuhun. Me olemme hankkeessa lähteneet siitä, että tämä perusasetelma ei muutu. Olisi toki mahdollista tehdä joku aivan toisentyppinen ratkaisu, niin kuin Ari Ekroos totesi, ranskalainen laaja koodisto, mutta siihen me emme siis ole lähteneet. Mutta siitä seuraa tietysti se, mihin jo muutkin puhujat ovat viitanneet, eli se, että muutakin lainsäädäntöä on kehitettävä.

Tämä hiilineutraalius on ollut tämmöinen johtotähti, koska se on kirjattu hallitusohjelmaan. Se on erittäin tärkeä asia mutta samalla noin lainsäädäntömielessä aika haasteellinen sen takia, että jos noin teoreettisesti lähdetään syntyihin syviin, niin kysymyshän on globaalista tasosta. Eli ilmastomuutoksen hallinta tapahtuu globaalilla tasolla, ja siinä, miten siitä päästään sitten kansalliseen tasoon, voidaan soveltaa erilaisia oikeudenmukaisuusperiaatteita, voidaan laskea sitä määrällisesti ja päätyä johonkin budjettiin – tähän on ollut esimerkiksi Ison-Britannian lainsäädännön taustalla – mutta sitten se tietenkin on samalla myös neuvotteluprosessi, joka päättyy lopulta johonkin lukuun, silloin viime kädessä, kun on puhuttu hiilineutraaliudesta ja sitten siitä eteenpäin hiileneutraaliudesta tilanteesta.

Meidän johtopäätöksemme on kuitenkin selvästi se, että päästöbudjetti on tällainen keino, joka viestii etenemisestä kohti tätä tavoitetta. Se ei ole siinä mielessä itsessään toimeen tuleva keino, vaan se edellyttää tietysti sitä, että tämä päästöbudjetti on ensinnäkin signaali mutta se on myös tällainen suunnittelua tukeva johdonmukainen tapa viestiä siitä, mihin suuntaan ollaan menossa. Ja niin kuin tässä on edellisissä esityksissä tullut esille nimenomaan tämä pitkäjänteisyyden ja systemaattisen pitkäjänteisyyden korostaminen, niin ei aseteta vain jotain kaukaista tavoitetta vuodelle 2050 tai 2035 vaan mietitään jo sitä, mikä on tämä polku. Tämän etu on tietysti se, että se tukee ja innostaa myös muita miettimään, kaikkia yhteiskunnan toimijoita, kuinka tässä nyt päästään tähän tavoitteeseen, ja tällä on sitten viime kädessä jopa

taloudellista merkitystä. Maankäytön hiilinielut ovat tässä yhteydessä tietysti tärkeitä, koska kun puhumme hiilineutraaliudesta, kysymys on tasapainosta kahden asian välillä, eli nielut versus päästöt.

Niin kuin myös edellisissä esityksissä on käynyt ilmi, kompensatiot ovat tärkeitä, niiden hallinta on vaativa tehtävä. EU on pitkään harjoitellut päästökauppajärjestelmää. Alussa päästökauppajärjestelmä ei toiminut oikeastaan ollenkaan, se toimi kokeiluna, mutta sitä on kehitetty koko ajan ja kehittäminen on edelleen menossa. Tämä ideahan on sama nimenomaan näissä vapaaehtoisessa kompensatioissa, mutta siellä ollaan vielä paljon enemmän alkutekijöissä eli on puutteellista sääntelyä ja kehittymättömiä käytäntöjä, mikä tarkoittaa sitä, että käytännössä se voi tuntua aika villiltä markkinalta, jossa ei tiedetä, missä mennään ja mitä ostetaan. Eli se, joka hankkii vapailta markkinoilta päästökompensatioita, joutuu itse selvittämään, mistä oikeastaan on kysymys. Ja niin kuin Kai Kokko tuossa totesi, ilmastolaki ei varmaan ole ensisijainen keino ratkaista näitä kaikkia ongelmia, mutta ilmastolailla voidaan ainakin antaa sysäys eteenpäin myös niihin prosesseihin, jotka jo ovat itse asiassa menossa tämän asiavyyhdin selvittämiseksi.

Nieluilla on, niin kuin sanoin – ja hankkeen johtopäätöksissä on selvästi näin todettu – erittäin suuri merkitys, mutta niin kuin Sampo Soimakalliokin totesi, tämän markkinamekanismin soveltaminen on samalla kuitenkin haasteellista. Nielukauppaa käydään, sitä kokeillaan nimenomaan tällä vapaaehtoisella puolella, ja kokemuksia kertyy koko ajan. Mutta kuinka tätä viedään sääntelyyn? Emme tässä hankkeessa lähteneet suositamaan, että nyt pitää kirjata yksityiskohtaisesti, miten nielukauppa toteutetaan Suomessa tai laajemmin. Sitten tähän liittyy yksityiskohtia siitä, miten esimerkiksi nieluseurantaa kehitetään niin, että otetaan huomioon nämä tekniset nielut, joita aikaisemmin on pidetty hyvinkin tammöisenä epämääräisenä pienenä toimintana, hiilen talteenotto ja varastointi. Nyt hiilenkäyttötekniikka sillä puolella kehittyy, ja saattaa olla, että se avaa aivan uusia mahdollisuuksia, ja sen ennakoiminen vaatii omalta osaltaan pohdintaa. Tätäkään asiaa ei nyt ilmastolailla pystytä ratkaisemaan, mutta tämä keskustelu asiasta varmaan on perusteltua käydä.

Eli niin kuin Karoliina jo summeerasi hyvin meidän hankkeemme, ilmastolakia ja muuta lainsäädäntöä on perusteltua kehittää yhdessä. Yksi tällainen ilmeinen kytkentä on se, että kun ilmastolain mukaisia suunnitelmia laaditaan, niin ne pitää ottaa huomioon muussa lainsäädännössä. Tällainen kirjaus yleisellä tasolla on olemassa, mutta muussa lainsäädännössä tämä yhteys on vielä aika heiveröinen. Nämä periaatteet on tärkeää kirjata, koska ne antavat signaaleja, mutta samalla ne jäävät aika kuolleiksi kirjaimiksi, jollei niille löydy vastinpareja muussa lainsäädännössä. Ja sitten, niin kuin totesin näistä kompensatioista, me olemme hankkeessa pohtineet tätä aika paljon, järjestäneet työpajan, jossa tuli esiin erittäin hyviä ajatuksia, mutta me siltä osin luovutamme näitä ajatuksia eteenpäin kehitettäväksi muualla, lähtien ihan siitä, että pitää rekisteröidä ne toimijat, jotka alalla toimivat, pitää saada selkeät säännöt osto- ja myyntitapahtumille niin että kuluttajat, kunnat ja yritykset, jotka niitä hankkivat, tietävät, mitä ne ovat

ostaneet, ja voivat varmistua siitä, että tämä oikeasti auttaa ilmastotyötä, koska siitähän viime kädessä on kysymys.

Tässä on tämän meidän tutkijaryhmämme esitys. Se on ollut hyvin laaja ja monipuolinen – voi sanoa, että raportissakin tulee olemaan diversiteettejä juuri tästä laajuudesta johtuen. Mutta tiivistetysti voidaan ajatella, että meillä on nyt oikeastaan viisi tällaista ehdotusta, joita on hyvä pohtia. Tuolla on jo menossa tällainen online-äänestysmenettely, johon voi mennä, osoitteessa menti.com. Siellä on koodi ja saa eteensä tämän kysymyksen siitä, miten näitä toimia voi asettaa tärkeysjärjestykseen. Kun annan Karoliinalle kohta puheenvuoron, niin me voimme raportoida tässä online, miten tässä äänestyksessä käy – katsoin juuri, että oli tullut jo toistakymmentä ääntä tämän kyselyn puolesta. Ideana on siis se, että me vielä, kun loppuraporttiamme viimeistellään, pystymme ottamaan siihen joitakin ideoita ja vielä viilaamaan tätä ideaa. Ja myös tässä on nyt yksi tilaisuus, plus tietenkin ne mahdolliset kysymykset ja kommentit, jotka te, arvon kansanedustajat, tulette ja myös yleisö tulee nyt esittämään. Mutta tässä tämä. Käykää äänestämässä, jos... Hyvä.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia professori... Hildénille. Meinas mennä väärin, kun Mikael Hildén -niminen professori on täällä käynyt luennoimassa, lähinnä perustuslakivaliokunnassa. Mutta nyt saimme kuulla arvokkaan esitelmän professori Mikael Hildéniltä – ettei nämä kaksi arvokasta herraa mene sekaisin, molemmat oman alansa huippuasiantuntijoita toki.

Mutta nyt menemme semmoiseen menettelyyn, jossa käydään läpi kysymyksiä ja sitten lopuksi, ennen kuin loppusanoihiin mennään, käyttää tällaisen koontipuheenvuoron Karoliina Auvinen Sykestä. Mutta ensin otetaan muutamia kysymyksiä. Sopiiko näin? Elikkä menettelytapa on se, että ryhmäjärjestyksessä otamme kysymyksiä ja jokainen ryhmä saa yhden kysymyksen. Mennään parlamentaarisessa suuruusjärjestyksessä, ja ensimmäisenä esittää tietysti suurimman ryhmän kysymyksen sosiaalidemokraattien eduskuntaryhmän edustaja Katja Taimela. Ja kysymykset esitetään näille asiantuntijoille, jotka täällä ovat paikan päällä. – Olkaa hyvä.

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Katja Taimela:

Arvoisa puheenjohtaja! Aivan aluksi lämpimät kiitokset tästä aamupäivästä. Kysyn lyhyesti, koska ajattelen, että varmasti – toivottavasti – kysymyksiä on myös siellä netin äärellä.

Tämä ilmastotekojen ja -toimien hyväksyttävyyt: Yleensä silloin puhutaan helposti taloudesta, työllisyydestä ja ekologisista vaikutuksista, kun päätöksenteossa ollaan mukana, mutta sitten siihen keskusteluun on kuitenkin aina liitettävä myös sosiaaliset, erityisesti tulonjakoon liittyvät, vaikutukset. Tänäpä olisin asiantuntijoille heittänyt sellaisen helpon kysymyksen tai pähkinän purtavaksi, että miten näette onnistumisen tässä, kun näitä uusia keinoja tarkastellaan. Se on erittäin tärkeä näkökulma kuitenkin liittyen tähän hyväksyttävyyteen.

Ja sitten ehkä toisena – ehkä toiveena: Paitsi että meillä jokaisella on vastuu tämän aamupäivän teemasta, myös kunnilla on todella merkittävä vastuu hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa. Tänäänkin alustuksissa, ainakin kahdessa puheenvuorossa, puhuttiin paljon tästä päästötavoitteesta, joka asetettaisiin kunnille. Toivoisin jatkotyössä tähän työvälineitä, konkretiaa ja sitä tärkeää tietoa, jota ei välttämättä myöskään kaikissa kunnissa ehkä ole. – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Onko, edustaja Taimela, joku tietty asiantuntija, jota haluaisitte kuulla, vai käydäänkö kierros läpi? Toivon mukaan ei...

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Katja Taimela:

Arvoisa puheenjohtaja, minä toivon, että joku valitsee tämän. Pyydän anteeksi, en osaa niin suoranaisesti nyt sanoa. Väitän, että asiantuntijat itse osaavat kohdistaa tuon kysymyksen...

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Joo, kiitoksia. – Professori Hildén on ilmaissut selvän tahtotilan. – Olkaa hyvä.

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Kiitoksia. – Jos minä aloitan ja kollegat täydentävät tarpeen mukaan.

Tulonjakokysymykset ovat tosiaan ilman muuta keskeinen asia ja – niin kuin Oras Tynkkynen totesi – yksi syy siihen, miksi tätä oikeudenmukaista siirtymää ylipäättänsä kirjataan. Nyt näissä keinoissa, joita me olemme tarkastelleet, ne ovat vielä aika lailla metatasolla, mutta esimerkiksi, kuten juuri todettiin, jos mennään vaikkapa päästöbudjeteissa hyvin täsmälliseen sääntelyyn, joka kohdistuu juuri johonkin tiettyyn sektoriin ja hyvin yksityiskohtaisesti, niin silloin se riski tietysti kasvaa, että sieltä tulee myös seurausvaikutuksia, ja niin kuin kollegat totesivat, silloin täytyy miettiä näitä erilaisia joustokeinoja. Ja sitten todella kun mietitään, milloin mennään sille tasolle, että yksittäiset ihmisryhmät joutuvat näiden toimenpiteiden kohteeksi, joista nyt on puhuttu paljon, esimerkiksi liikenteessä, niin tämä periaate kirjataan ja edellytetään silloin samalla asian miettimistä, kun tapahtuu tämä valmistelu. Se on ehkä meidän vastauksemme tällä hetkellä.

Ja sitten tämä kuntien vastuu. Me todella olemme samaa mieltä tästä asiasta, ja silloin tuli esille, että ennen kaikkea on tarpeen tätä kehittää. Ja meillä on sikäli onnellinen tilanne, että meillä on aika paljon edelläkävijöitä, niin että kokemusta ja osaamista voidaan siirtää ja viedä eteenpäin myös muualle. Mutta tämä ehkä näin lyhyesti. Jos joku kollega haluaa täydentää, niin...

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Haluaako joku asiantuntija kommentoida tätä kuntakohtaista asiaa? Ainakin Oras Tynkkysellä oli puheenvuorossa muistaakseni kunta-asiaa... Ja siellä oli myös – professori siellä takarivissä, olkaa hyvä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

Joo, kiitos. – Tuosta kunta-asiasta vielä haluan todeta sen, että kaiken kaikkiaan Suomessa tätä kuntien ilmastotyötä on ihan kansainvälisestikin hienosti viety eteenpäin ja siihen liittyen tätä toimintaa verkossa on ollut jo pitkän aikaa ja siellä on syntynyt työkaluja, erilaisia prosesseja, joilla tätä työtä tuetaan. Mutta on tärkeää huomata, että vielä on Suomessa paljon kuntia, joissa sitä työtä ei tehdä, ja on hirveän tärkeää saada myös heidät tämän työn pariin.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia hyvistä vastauksista.

Mennään eteenpäin. Seuraavan kysymyksen esittää perussuomalaisten ryhmän edustaja, edustaja Sheikki Laakso. – Olkaa hyvä.

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Sheikki Laakso:

Kiitos, puheenjohtaja. – On vähän niin kuin kaksiosainen kysymys, riippuen vähän siitä, löytyykö täältä kannattajia. Kun puhutaan vapaaehtoisesta kompensatiosta, niin onko tässä asiantuntijaryhmässä sellaisia, jotka kannattavat sitä? Jos ei ole, niin sitten minulla ole... Aha, nyt rupesi käsiä löytymään. No sitten minä jatkan kysymystä: onko minkäänlaisia mahdollisuuksia estää tässä sellainen rahastamisen homma? Nyt on pakko sanoa, että minulle ei ainakaan kelpaa vastaukseksi, että ympäristöalan ihmiset ovat niin paljon sydämellisempiä, tai vastaavaa. Ikävä kyllä joka sektorilla ihmiset ovat osittain hyväsydämisempiä, mutta osittain joukkoon mahtuu aina niitä, jotka ovat ahneita. Minä näen isona vaarana sen, että jos sattuu olemaan niin, että siellä onkin joku vähän ahne, niin tästä tehdään vain laillinen rahasampokone. Tilannehan on se, että millään tavalla todennäköisesti ei pystytä estämään sitä, että jonkun tietyn yrityksen toimitusjohtajan palkka vedetään ihan tappiin, koska siihen ei voida sellaista rajoitusta laittaa, että riippuu ihan siitä... Miten te näkisitte, millä tämä ongelma, minkä minä näen todella pahana, pystyttäisiin estämään, niin ettei näin tulisi käymään? – Kiitoksia.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia hyvästä kysymyksestä. – Oras Tynkkysellä oli ainakin selvää aktiviteettia, samoin myös Sampo Soimakalliolla havaitsin sitä. Kuka teistä aloittaa? Aloitetaan sieltä takarivistä, Soimakallio ensin. – Olkaa hyvä.

Ryhmäpäällikkö Sampo Soimakallio, Suomen ympäristökeskus:

Kiitos. – Tämä on hyvä ja tärkeä asia sinällään, miten luodaan sellaiset mekanismit, että kuluttajat esimerkiksi voivat varmistua siitä, että jos he ostavat tällaisia päästövähennysyksiköitä, niin ne todella sitten ovat lisäisiä. Tähän on nyt sitten tietysti

erilaisia keinoja. Vapaaehtoisilla markkinoilla on näitä standardeja, joilla voidaan tietyllä tavalla luokitella näitä hankkeita ja niiden luotettavuutta, mutta se toki ei vielä valtion taseissa ehkäise sitä, etteikö niitä sitten esimerkiksi laskettaisi kahteen kertaan. Eli kuten mainitsin, esimerkiksi jos Suomessa tehdään tällaisia kompensatiohankkeita, ne saattavat kyllä edesauttaa sitä, että Suomi saavuttaa omat velvoitteensa, mutta se, että ne olisivat lisäisiä suhteessa siihen, kun ne muutenkin pitäisi saavuttaa, tavallaan vaatisi tuekseen lisämekanismeja ja tällaista kirjanpitoa. Eli kyllä tässä mahdollisuuksia on, mutta näkisin, että aika paljon pitäisi tapahtua sen suhteen, että nämä mekanismit luotaisiin sen kaltaiseksi, että se kirjanpito toimii tässä. Tavallaan se ikään kuin menisi aika lähelle jopa semmoista niin kuin kuluttajakohtaista päästökauppaa, eli voitaisiin käydä tällaista kauppaa.

Tämä oli minun kommenttini tähän. – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, ja sitten ilmeisesti Jyri Seppälä. – Olkaa hyvä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

Joo, kiitos. – Vielä täydennyksenä Sampo Soimakallion vastaukseen: Tässä ihan viime vuoden lopulla EU:ssa tuli tällainen selvitys, jossa todettiin, että näitä tällaisia vapaaehtoisia – samalla tavalla kuin mistä me tänään olemme keskustelleet – on EU:ssa aika paljon monella maalla, tällaisia, sanotaan, kompensatiostandardeja on syntynyt. Ja siinä oli keskeinen viesti se, että tässä tarvitaan nimenomaan julkisen vallan mukaantuloa tavalla tai toisella, ja sitten se, että ne pelisäännöt olisi sitten hyvä luoda EU:ssa yhtenäisiksi, ja se edellyttää EU-jäsenvaltioiden välistä kanssakäymistä. Siitä sitten pikkuhiljaa saadaan se, mitä... Toivon mukaan sitten pystytään välttämään näitä sudenkuoppia. Erittäin hyviä nostoja tässä kyllä. Tämä on se tilanne, missä ollaan. Mutta tämä on se tie, millä voitaisiin niitä välttää.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Haluaako Oras Tynkkynen kommentoida tätä? Selvä, kiitoksia.

Menemme eteenpäin. Seuraavan kysymyksen esittää kokoomuksen ryhmästä edustaja Talvitie. – Olkaa hyvä.

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Mari-Leena Talvitie:

Kiitos, puheenjohtaja, ja kiitos hyvästä yhteisestä tuokiosta asiantuntijoille. – Kysyn lähinnä tästä kuntien ja alueiden ilmastotyöstä, kun ajatellaan, että on toiveita, että nimenomaan tässä ilmastolaissa tultaisiin tavallaan ohjaamaan sitä työtä vahvemmin, ja kun näen haasteena myöskin sen, että jos ilmastolaki laajenee liian suureksi, niin tavallaan se lähtee jo niin kattavaksi laiksi, että sen tартtumapinnat muihin lakeihin ovat aika isoja ja vaaditaan tavallaan sitten sitä kokonaisvaltaista johtamista – jota toki tarvitaan aiheeseen liittyen. Minkälaiseksi asiantuntijat näkevät sen, jos kuntiin ja alueille lähdetään tekemään ohjaamista, käsitelläänkö silloin velvoitteita, kannustimia,

tavoitteita, vai minkätyyppistä asiaa näitten kuntien ja alueiden osalta olisi hyvä tuoda esiin? – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Oliko Jyri Seppälälle jälleen...? – Olkaa hyvä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

No minä voin yrittää vastata. – Tosiaan näen sen sillä tavalla, että on tärkeää, että nekin kunnat, jotka eivät vielä ole asennoituneet tähän ilmastonmuutoksen hillitään, aktivoituvat. Jo tämä tavoitteen asettaminen on yksi keino, jolla pakotetaan se prosessi käyntiin. Me näemme, että tässähän kunnat ovat aika erilaisessa asemassa riippuen siitä, onko kunta maatalousvaltainen vai sitten joku, sanotaan, kasvukeskus, ja sitten siitä olemassa olevasta lähtötilanteesta, onko esimerkiksi edelleen joitain fossiilisperäisiä energiatuotantomuotoja. Niissä kunnissa on aika helppo päästä aika nopeastikin isoihin päästövähennysharppauksiin, toisin kuin kunnissa, joissa on jo tehty asiat.

Mutta yhtä kaikki, nähdään, että tämän pitäisi olla kannustava. Ennen kaikkea näkisin sillä tavalla, että jollain tavalla niille kunnille, jotka tässä asiassa sitten aktivoituvat, tämä, sanotaan, suunnittelujärjestelmä, puitelaki, tai miten halutaan nähdä, olisi kuitenkin sellainen, että se ikään kuin ruokkisi positiivisesti tätä toimintaa. Nähdään, että aika vaikea on kuitenkin ihan samalle lähtöviivalle laittaa näitä eri kuntia, mutta tärkeintä olisi luoda tukimekanismi tälle toiminnalle ja sillä tavalla kannustaa myöskin taloudellisesti tätä työtä tekemään. Tässä loppujen lopuksi kuitenkin tilanne on se, että tämä työhän on pitkällä juoksulla kuitenkin kuntataloudenkin kannalta järkevää, ja tällä tavalla myönteisesti tuomalla näitä näkymiä ja mahdollisuuksia saadaan varmaan sitten asioita liikkeelle.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia. – Ja oliko sitten myös Kai Kokolla puheenvuoro? – Olkaa hyvä.

Professori Kai Kokko, Helsingin yliopisto:

Kiitos, puheenjohtaja. – Tähän vain lyhyt kommentti vielä: Jos lähdetään jollakin lailla sääntelemään näitä, niin se vaatii sitten erikseen lainsäädännön, sitä ei voi pelkästään ilmastolaissa tehdä. Mutta ilmastolaissa voi olla yleisiä periaatteita tästä asiasta.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia. – Ja sitten on seuraavan kysymyksen vuoro, ja sen esittää keskustan ryhmästä edustaja Hanna Kosonen. – Olkaa hyvä.

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Hanna Kosonen:

Kiitokset, puheenjohtaja. – Kiitos esityksistä. Tämä luo aika paljon näköaloja ja mahdollisuuksia, mitä kaikkea voi olla luvassa, miten me näitä päästöjä hallinnoimme ja hallitsemme.

Näissä nieluissa on tietysti tosi paljon potentiaalia, ja olisin halunnut kuulla tämän hetken tutkimustilanteesta, missä mennään, koska tavallaan koko ajan tulee lisää tutkimustietoa maaperästä ja erilaisista maista, millä tavalla siellä hiilidioksidia pääsee ja millä toimilla sitten voidaan sitoa. Tästä haluaisin saada ajankohtaisen tiedon ja sitten toisaalta sen tiedon, millä tavalla sitä pystytään ulottamaan näihin kriteeristöihin, kun mietitään nielun lisäämistä tai sitten sitä, että nielu vähenee. Tämänhetkisen tiedon näistä haluaisin kuulla.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Kuka tunnustautuu nielujen parhaaksi asiantuntijaksi? Nyt on loistava paikka tehdä historiaa. – Professori Soimakallio, olkaa hyvä.

Ryhmäpäällikkö Sampo Soimakallio, Suomen ympäristökeskus:

Kiitos, puheenjohtaja. – En tunnustaudu nielujen parhaaksi asiantuntijaksi, mutta yritän nyt vastata tähän.

En osaa nyt sellaista tilannekuvaa antaa siitä, missä mennään esimerkiksi tuhoriskien ja tällaisten asioiden kanssa, mutta siis toistaiseksi ne ovat kuitenkin olleet verrattain pieniä, jos ajatellaan globaalisti vaikka metsien tai maaperän kokonaishiilivarastoja. Mutta ihan selvää on se, että ilmastonmuutos tulee itsessään lisäämään näitä riskejä ja sitä kautta tällainen, että hiiltä sidotaan metsiin tai maaperään, toki aina sisältää riskin siitä, että se sidottu hiili voidaan ainakin osittain menettää. Sitä ei voida mitenkään estää, etteikö sellainen riski olisi olemassa. Mutta tietyllä tavalla voidaan luoda järjestelmiä, joissa sitä kuitenkin hallinnoidaan. Jos otetaan esimerkiksi vaikka kompensatiomekanismi, missä nieluilla kompensoidaan päästövähennyksiä, niihin käytetään tällaista ylikompensatiota eli tehdään suurempi määrä nieluja kuin mikä on kompensoitava päästöyksikkö, ja tätä kautta turvataan sitä, kun siinä on tällainen riski olemassa, että osa niistä nieluista voidaan menettää. Toinen vaihtoehto on se, että veloitetaan toimijoita jollain tavalla sitten kompensoimaan: jos se nielu menetetään, niin se pitää kompensoida sitten uudella nielulla tai jollain muulla. Eli periaatteessa on erilaisia keinoja hallita tätä, mutta tätä riskiä ei sinällään kyllä kokonaisuudessaan voida poistaa.

Tämän enempää en osaa tähän vastata. – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä. Taisin antaa jo ryhmäpäällikkö Soimakalliolle professorin arvon, mutta pieni ylennys silloin tällöin ei ole tietenkään pahasta. Pahoittelen virhettäni.

Mutta sitten menemme seuraavaan kysymykseen, ja sen esittää sitten vihreiden edustaja, ympäristövaliokunnan varapuheenjohtaja Tiina Elo, ja RKP:n edustaja valmistautuu – tulkitsinko oikein, että Sandra Bergqvist edustaa RKP:tä tässä tilaisuudessa? – Varapuheenjohtaja, olkaa hyvä.

Ympäristövaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Tiina Elo:

Kiitos, puheenjohtaja, ja kiitos kaikille asiantuntijoille selkeistä alustuksista ja tämän kokonaisuuden esittelyistä. Se luo nähdäkseni hyvin pohjaa ilmastolain uudistamiselle. Olisin tästä hiilibudjettiasiaa kysynyt. Sitähän Suomikin on pitänyt tärkeänä, että päästövähennykset saavutetaan ensisijaisesti päästöjä vähentämällä ja että näitä päästötavoitteita ja nieluja tarkastellaan erikseen, ja olisin nyt näistä päästöbudjeteista vielä kysynyt tarkennusta: miksi päädyitte nyt esittämään sitten sitä, että ei tulisi sektorikohtaisia sitovia päästöbudjetteja vaan tämä yleinen? Siihen tässä ehkä jo vähän viitattiin, mutta olisi vielä hyvä kuulla ne perusteet.

Sitten – viitaten tähän edustaja Taimelankin kysymykseen tästä sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta – kysyn: onko jo mietitty joitain konkreettisia keinoja niiden päästövähennystoimien vaikutusten kompensointiin, jotta sitten saavutettaisiin sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja sitä kautta hyväksyttävyys?

Ja totean tässä, että hyviä kysymyksiä kuntiin ja alueisiin liittyvästä sääntelystä ja on tosi hyvä, että sekin on tässä mukana.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä. Ja oliko Jyri Seppälän tuuri taas? – Olkaa hyvä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

Joo, näihin päästöbudjetteihin liittyen: Tosiaan tässä UUSILMA-hankkeessa meillä on ollut myös näitä sidosryhmätyöpajoja, ja siellä ei ole kuitenkaan hirveästi saanut kannatusta se, että tehtäisiin näitä sektorikohtaisia päästöbudjetointeja. Se syy on yksinkertaisesti se, että on hirveän vaikea ennustaa eri sektorien kustannustehokkuutta niissä päästövähennystoimissa tulevaisuudessa, ja se, että me ikään kuin vangitsisimme tämän liian selkeisiin tavoitteisiin, katsottiin vähän ahdistavaksi. Siinä mielessä nähtiin, että tämä suunnittelujärjestelmä, joka sitten jatkuvasti ikään kuin arvioi eri sektorien mahdollisuuksia, olisi tässä tapauksessa kuitenkin ehkä se suositeltava tapa. Mutta kuitenkin tämä päästöbudjetti kokonaisuudessaan olisi asetettavissa ja antaisi ryhtiä siis myös sille suunnittelujärjestelmälle.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä. Haluaako vielä Mikael Hildén vastata? Ja sen jälkeen Kai Kokko. – Mikael Hildén, olkaa hyvä.

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Kiitos. – Tästä oikeudenmukaisuudesta: Siinä nimenomaan korostettiin, että se on sitten yksityiskohtaisemman suunnittelun ja niiden määrättyjen keinojen tarkastelun taso, jossa se on relevantti. Eli se on yleisperiaate, mutta niin kuin tuossa Oraksenkin esityksessä tuli esille, se ei muutu todellisuudeksi, jos ei sitä oteta mukaan silloin kun

lähdetään suunnittelemaan, vaikkapa nyt romutusmaksuista lähtien voidaan pohtia tämäntyyppisiä kysymyksiä, ja tämä antaa signaalin tehdä sitä työtä. – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Ja sitten Kai Kokko. – Olkaa hyvä.

Professori Kai Kokko, Helsingin yliopisto:

Kiitos. – On juuri näin kuin Mikael sanoi, että tässä ilmastolakitasolla puhutaan lähinnä periaatetasosta vielä, mutta sitten jos lähdetään yksityiskohtaisempaan lainsäädäntöön – kansainvälisestä vertailusta esimerkiksi Ranskasta nousi semmoinen esimerkki, että tällainen tuki aiotaan maksaa hiiliteollisuuden työntekijöille ikään kuin reiluna siirtymänä – niin silloin tietysti harkittavaksi tulee se, mistä myöskin perustuslakivaliokunnasta on tullut viestiä: voidaan käyttää siirtymäaikoja, joissakin tapauksissa mahdollisesti korvauksia, tukia. Mutta nämä kaikki ovat semmoisia seikkoja, jotka pitää sitten yksityiskohtaisesti harkita erityislainsäädännössä, koska lähtökohta tietysti on se, että jossakin määrin tietysti tällaisen yleisen edun toteuttamiseksi on tarpeen sietääkin korvauksetta muutoksia, kaikesta ei automaattisesti makseta korvausta. Eli viesti siis lyhyesti on, että erityislainsäädäntöä harkittaessa näistä yksityiskohdista on sitten päätettävä myöskin poliittisesti.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia erinomaisista vastauksista. Seuraavan kysymyksen esittää sitten RKP:n edustaja Sandra Bergqvist. – Olkaa hyvä.

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Sandra Bergqvist:

Kiitos, arvoisa puheenjohtaja, ja kiitos kaikille asiantuntijoille. – Professori Seppälä jo vähän mainitsi tästä, mutta miten voidaan sitten luottaa siihen, että mittareita käytetään samalla tavalla koko EU:ssa, ettei käy niin, miten aika useinkin käy, että Suomessa tulkitaan lait ja mittarit aika tiukasti? Se voi tietysti olla hyväksi, mutta tämä voi myös vaikuttaa meidän kilpailukykyyn ja voi myös olla taloudellisia vaikutuksia. Eli miten voidaan luottaa siihen, että oikeasti käytetään samantyyppisiä mittareita? – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Erinomainen kysymys, voi sanoa, kun on muutaman kerran tuolla Etelä-Euroopassakin käynyt. Kun erästä moottoritietä aikoinaan mentiin erääseen kokoukseen ja viittä kaistaa meni autoja ja nopeimmat ajoivat kahtasataa, niin pikkuisen hirvitti. Tuli vaan mieleen, että mitenhän niiden päästöjen laita on.

Mutta kuka ottaa tähän mittariasiaan vahvan kannan? Oliko Kai Kokko valmiina vai kuka ehkä? Kuka tunnustautuu parhaiden mittarien laatijaksi? No jos Kai Kokko aloittaa ja sitten Hildén jatkaa siitä. – Olkaa hyvä. – Jyri Seppälä siis. Anteeksi, sanoin väärin.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

Kiitos. – En väitä myöskään olevani mittarien asiantuntija, mutta sanotaan, että niitten parissa työtä tehneenä voisin sanoa näin, että minun mielestäni paras tae on se, että me olemme mukana siinä kansainvälisessä työssä, jossa niitä mittareita asetetaan ja tuodaan niitä erityispiirteitä, jotta vältytään näiltä sudenkuopilta. Tämä on se vastaus.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Kai Kokollekin annan puheenvuoron. Hän melkein valmistautui, niin että tilaisuus käytettäköön. – Olkaa hyvä.

Professori Kai Kokko, Helsingin yliopisto:

Puheenjohtaja, itse asiassa olin ohjaamassa Jyrille tätä, koska juristina en mitenkään näitä mittareita tunnista omakseni.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Eivätkös ne juristit lue sitten tuomioita, jos mittareita on tulkittu väärin, ainakin nopeusmittaria tuolla liikenteessä?

Professori Kai Kokko, Helsingin yliopisto:

Ehkä siinä tapauksessa.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Sitten professori Hildén. – Olkaa hyvä.

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Joo, kiitos. – Tämä on erittäin tärkeä kysymys, ja sanoisin niin, että perusta lähtee siitä, niin kuin Jyri totesi, että me olemme mukana yhteiseurooppalaisissa järjestelmissä ja niiden luomisessa. Päästökauppajärjestelmä on ehkä hyvä esimerkki siitä. Sitä on käyty läpi nyt aika monta vuotta, nimenomaan säädetty ja tarkennettu ja varmistettu. Alkuvaiheessa oli nimenomaan ilmeisiä ongelmia juuri tämän päästökauppajärjestelmän erilaisissa tulkinnoissa. Nämä on nyt saatu kohtalaisesti ratkaistua, ja sama prosessi on näiden muidenkin osalta.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Juuri näin, tämä oli edustaja Bergqvistiltä loistava kysymys. Nimittäin veljeskansallamme Unkarilla ja Ilomantsilla on yhteistyötä, on ystävyyskunta, Hetes-niminen kunta, Unkarissa. Käytiin siellä, oli markkinat – Unkarissa, joka on saman Euroopan unionin jäsen. Siellä oli markkinat menossa, siellä myytiin pihvilihaa ja broilerinkoipia torilla, ja nämä tuotteet olivat valikoitavana puutynnyrien päällä. Jos sitten joku pihvi tipahti maahan, niin paikalliset koirat hoitivat sen pois. Siisteys toimi kyllä kiitettävästi, ja samassa EU:ssa ollaan. Mietin silloin, että onkohan Suomessa vähän liian tiukat nämä lait.

Mutta sitten menemme kysymyksiin. Nyt vasemmistoliiton kysymys, jonka varmaan edustaja Kivelä haluaa esittää. – Olkaa hyvä.

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Mai Kivelä:

Joo, kiitos paljon, puheenjohtaja. – Kiitos tosi selkeistä alustuksista ja myös materiaaleista. Varmasti tuntuu merkitykselliseltä työltä tämä, mitä olette tehneet. Nyt tietenkin, kun tämä raportti ei ole vielä saatavilla, uteliaisuus herää ja kiinnostaisi kuulla, mitä ovat olleet esimerkiksi nämä muut tarkastellut toimet, joita tähän ei ole sitten sisällytetty.

Kun täällä tuli oikein hyviä kysymyksiä oikeudenmukaisuudesta ja kompensatioiden haasteista ja niin edelleen, niin itse keskityn nyt asiaan, joka ei vielä noussut esille. Kun tässä ensimmäisessä ministeriön alustuksessa nostettiin esille, että kuulemisissa on tullut esiin erityisesti myös se, että tulisi edistää ja tukea perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista, niin haluaisin kysyä, kuinka me varmistamme, että meillä on sellainen ilmastolaki, joka tavallaan suojelee ihmisiä sellaiselta hallinnolta, joka mahdollisesti ei tekisikään sitten hyvää ilmastopolitiikkaa. Eli ajan takaa tätä kansalaisten muutoksenhakuoikeutta, joka on ollut esillä. Jos tällainen säädettäisiin, niin eikö ilmastolaki olisi se paikka, johon se tulisi sitten kirjata? Onko näkemyksiä tähän? – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Asiantuntija Tynkkynen. – Olkaa hyvä.

Hallituksen puheenjohtaja Oras Tynkkynen, Tyrsky-Konsultointi Oy:

Kiitos, puheenjohtaja. – Voisi oikeastaan nivoa nämä edustaja Kivelän kaksi kysymystä yhteen, sillä yhtenä näistä muista luettelossa mukana olleista keinoista oli myös tällainen ilmastovaltuutettu, joka voisi parantaa kansalaisten mahdollisuuksia hakea tavallaan suojaa, jos kansalainen kokee, että ilmastopolitiikassa ei saavuteta niitä asetettuja tavoitteita tai velvoitteita. Muita tällaisia pitkään listaan sisältyneitä ajatuksia olivat muun muassa sellaiset aika hallinnollisetkin ratkaisut kuin vaikka ehkä Tanskan ilmastolakia osin muistuttava valtionhallinnon tai valtioneuvoston sisäisen työnjaon ja ilmastopolitiikan päätöksenteon aikataulun tarkempi määrittäminen ikään kuin vuosikellon muodossa ilmastolaissa. Sitten toisaalta toisessa ääripäässä oli vaikka sellainen ajatus, että voisiko ilmastolakiin kirjata jonkin takarajan fossiilisten polttoaineiden myynnille. Nämä siis selvyiden vuoksi sanottakoon. Ne eivät siis suinkaan olleet sellaisia keinoja, joita tämä hanke esittää tai suosittelee, vaan sellaisia keinoja, joita keskustelussa on esitetty ja jotka sen takia päätyivät tämän hankkeen haaviin. Mutta ainoastaan kolmea näistä esitetyistä keinoista pystyttiin tämän hankkeen puitteissa tarkastelemaan vähän perusteellisemmin, eli nämä muut jäävät raportissa ikään kuin otsikkotasolle. Toivottavasti sitten myöhemmissä hankkeissa niihin voidaan paneutua siltä osin kuin ne koetaan kiinnostaviksi ja hyödyllisiksi.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Selvä, kiitoksia. – Nyt sitten meillä on myös Twitterissä iso määrä kysymyksiä, ja niiden operaattorina on Karoliina Auvinen Sykestä. – Olkaa hyvä.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Joo, kiitos. – Hyvää iltapäivää kaikille. Minä olen tosiaan Karoliina Auvinen.

Nyt meillä on vielä noin parikymmentä minuuttia aikaa käydä keskustelua myös tätä verkkolähetystä seuraavien kanssa, siellä on yli sata ihmistä. Ja kun meillä oli tosiaan tämä Menti-kysely, johon nyt myös Twitterissä olijat ovat ottaneet kantaa, niin käydään ensin nyt ne tulokset läpi, Mikael Hildén. – Ja olisin kuitenkin kysynyt, olisiko ollut mahdollista laittaa tähän kalvolle näkyviin ne kysymykset, eli Mikael Hildénin viimeinen kalvo. – No, jos ei onnistu, niin käydään läpi ne. Elikkä, Mikael Hildén, voitko käydä nytten läpi, mikä oli tämän yleisöäänestyksen tulos: miten priorisoitiin näitä tutkijoitten ehdotuksia ilmastolain vahvistamiseksi?

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Joo, kiitos. – Meillä on 57 äänestänyttä tällä hetkellä. Ykkössijaa pitää ”ilmastolakiin sitova valtakunnallinen päästöbudjetti viisivuotiskausiksi”, ja sitten toisena on ”ilmastolakiin velvoite arvioida lait ja talousarviot”, kolmantena ”oikeudenmukaisen siirtymän periaate”, neljäntenä ”kunnille asetettava velvoite päästötavoitteen määrittämiseksi”, ja sitten viidentenä on tämä ”kompensaatioerillislainsäädäntö”.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

On erittäin kiinnostavaa, että päästöbudjetteja on siellä kovasti kannatettu. Minä vielä kohta kysyn, mitä kansanedustajat ovat näistä mieltä, mutta kun sieltä Twitteristä on tosiaan tullut todella paljon kommentteja, kysymyksiä, niin otetaan niitä nytten heti tähän alkuun ja katsotaan muutama läpi. – Ole hyvä, Oras Tynkkynen.

Hallituksen puheenjohtaja Oras Tynkkynen, Tyrsky-Konsultointi Oy:

Voinkin luontevasti jatkaa juuri samasta aiheesta, eli Twitterissä professori Kulo-vesi on tarttunut päästöbudjetteihin ja toivonut tarkennusta siihen, olisivatko päästöbudjetit sitovia, missä ja miten ne määriteltäisiin, mikä olisi ilmastopaneelin rooli, ja vieläpä siihen, miten päästöbudjetit linkittyisivät EU:n tulevaan ilmastolakiin, ja onko hankkeella kantoja näihin tärkeisiin, olennaisiin kysymyksiin päästöbudjettien tarkemmasta luonteesta.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Erittäin hyvä kysymys. Kukas haluaa vastata tähän? – Ari Ekroos, ole hyvä.

Professori Ari Ekroos, Ekroos ja Kiviniemi Oy:

Siinä oli monta kysymystä. Jos vaikka muistaisin sen viimeisen, joka oli kytketty EU:n ilmastolakiin. Me emme siitä tiedä vielä, mikä sen kohtalo on, mutta se tulee vaikuttamaan. Minä voisin sanoa näin, että jollakin tavalla sillä on vaikutusta, ja se pitää ottaa huomioon.

Sitovuuden osalta, jonka muistan ensimmäisenä kysymyksenä: Taisin itse mainita, että sitovuus on aika suhteellista tässä. Tämä ei ole sellaista juridista tiukkaa sitovuutta, mutta poliittisesti varsin tiukkaa kuitenkin riippuen siitä, mitä budjeteista päätetään. Tämäkin riippuu vähän siitä, että jos ollaan lakitasolla, niin se budjetti on aika tiukasti, ja jos se on valtioneuvostossa, niin se on vähän toisella tavalla, mutta joka tapauksessa sitovuus tulee siitä. No, juristina voisin sanoa, että se ei ole täytöntöönpanokelpoista, ei saada mistään tuomiota sille, että ei olla budjetissa. Tämä tiukka juridinen sitovuus on vähän eri asia.

Mikäköhän muu kysymys siinä oli vielä?

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Okei, eli Mikael Hildén ja sitten Jyri Seppälä.

Professori Ari Ekroos, Ekroos ja Kiviniemi Oy:

Ilmastopaneelin roolista sanon sillä tavalla, että me emme ole siihen ottaneet sinänsä kantaa mutta ilmastopaneelin rooli varmaan tulee ilmastolaissa säilymään nykyisen kaltaisena. Mutta sellaiset ehdotukset – minä olen itse ilmastopaneelin jäsen – että ilmastopaneeli itse tekisi jotain budjettiehdotuksia, eivät ole kyllä realistisia.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Mikael Hildén.

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Joo, elikkä jatkoa tuohon. Eli on nimenomaan niin, että me olemme todenneet, että tästä säättämisestä pitää säätää, mutta nyt meillä on itse tämä varsinainen lakityöryhmä, joka joutuu pohtimaan niitä ratkaisuja, koska juuri eri verrokkimaissa on erilaisia malleja siitä, kuka tekee ehdotuksen ja kuka lopullisesti hyväksyy ne, niin kuin Ari Ekroos esityksessään toi esille.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Sitten oli Jyri Seppälä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

Vielä ottaisin esiin nämä yhteydet näihin EU:n ilmastotavoitteisiin. Korostan sitä, että meillä tässä taakanjakosektorissa on jo EU:n kautta tällainen päästöbudjetointi. Mutta iso kysymys tässä on nyt varmaan se, että kun tulevat nämä EU:n kiristävät tavoitteet 2030, niin laajennetaanko päästökauppa esimerkiksi liikenteeseen,

lämmitykseen. Se tulee nyt myöskin muovaamaan sitä kokonaisuutta, että miten nämä päästöbudjetit pystytään asettamaan. Tässä sen takia joudutaan olemaan vähän odottavalla kannalla.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Kiitos. – Sitten otetaan seuraava kysymys Twitteristä. – Oras, ole hyvä.

Hallituksen puheenjohtaja Oras Tynkkynen, Tyrsky-Konsultointi Oy:

Käytän samalla tilaisuutta hyväkseni kannustaakseni esittämään nimenomaan kysymyksiä, koska on paljon keskustelua ja kannanottoja, mutta aika harvassa on lopussa se kysymysmerkki.

Tällä johdannolla poimin yhden tällaisen ehdotuksen ja muokkaan sen kysymykseksi. Eli CLC:n Jouni Keronen on – vähän viitaten tähän Karoliina Anttonen avauspuheenvuoroon ilmastolain kattavuuden laajentamisen tarpeesta – esittänyt, että Suomessa pitäisi ottaa huomioon paitsi nämä meidän tutut päästökauppa-, taakanjako- ja maankäyttösektorit myös meidän kulutuksen Suomen rajojen ulkopuolella aiheuttamat päästöt ja toisaalta sitten se hiilikädenjälki, joka syntyy siitä, kun meidän suomalaisten toimilla vähennetään päästöjä toisaalla. Ja jos tästä muotoilen kysymyksen: miten, jos mitenkään, tämänkaltaista päästöjen kattavuutta voitaisiin käsitellä ilmastolaissa?

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Kuka ottaa kopin tästä kysymyksestä? – Karoliina Anttonen, ole hyvä.

Hallitussihteeri Karoliina Anttonen, ympäristöministeriö:

Joo, kiitos. – Tämä ehkä vähän, osittain liittyy sitten myös tähän kysymykseen yhteisistä mittareista.

Eli kyllähän me lähdemme tällä hetkellä, kun tarkastellaan Suomen päästöjä ja poistumia, Suomen kasvihuonekaasuinventariosta, joka on siis tällainen kansainvälisiin periaatteisiin nojautuva tilastollinen menetelmä, ja siinä ei tällaisia kulutuspäästöjä erikseen käsitellä eikä myöskään niin sanottua hiilikädenjälkeä. Minä henkilökohtaisesti näkisin sillä tavalla, että jos näistä asioista halutaan tietoa ja halutaan sisällyttää se jollain tavalla siihen informaatioon, jota yleisölle annetaan, ja annetaan nimenomaan ilmastolain kautta, niin silloin yksi mahdollinen paikka voisi olla kehittää ilmastovuosikertomusta siihen suuntaan, että siihen sitten sisällytetään näitä kulutuspäästötietoja esimerkiksi, ja käsittäakseni näin on jossain määrin jo tehtykin.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Sitten oli Sampo Soimakallio.

Ryhmäpäällikkö Sampo Soimakallio, Suomen ympäristökeskus:

Joo, kiitos, Karoliina. – Ei minulla ole hirveästi tuohon oikeastaan lisättävää. Eli sinällään on juurikin näin, eli tavallaan inventaareissa lasketaan sitä, mikä toteutuu, ja raportoidaan sitä, ja tällaiset päästövähennykset, mitä sitten joku toiminta aiheuttaa, sitten näkyvät epäsuorasti näissä eri maiden inventaareissa. Viime kädessä sitten kyse on kuitenkin aina tästä oikeudenmukaisuuskysymyksestä, mihin Mikael Hildénkin tuossa alussa viittasi, eli siitä, mikä on esimerkiksi Suomelta edellytettävä kansallinen – puhutaan vaikka taakasta tässä – taakka ilmastonmuutoksen hillinnässä.

Ei minulla ole tähän muuta.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Jyri Seppälä, ole hyvä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

Vielä näihin kuluttajien hiilijalanjälkien laskelmiin liittyen: Siinä on semmoinen tietty kansainvälinen menettelytapa, mutta siinä joudutaan kyllä pelaamaan hyvin karkeilla arvioilla, niin että hirveän tarkkaa siitä ei kuitenkaan saada. Ja sitten toisaalta tämä kädenjälki pitää kyllä sisällään jonkin verran vielä, sanotaan, kansainvälisesti sopimatta olevia kertoimia. Eli joka maa voi melkein pä laittaa vähän omia kertoimia siihen, millä sitä kädenjälkeä mitataan. Siinäkin voidaan tietenkin tehdä tämmöistä, mutta epävarmuudet ovat suuria.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Sitten vielä Mikael Hildén, ja seuraavaksi kysytään sitten kansanedustajilta.

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Joo, nimenomaan on ehkä erotettava kaksi ulottuvuutta: toinen on juuri tämä, mitä lailla velvoitetaan, ja sitten samanaikaisesti kannustaminen vapaaehtoiseen toimintaan. Ja voi sanoa, että osa tästä kompensaatiostakin pitää sisällään tämmöisiä vapaaehtoisia ulottuvuuksia, joita ei voi millään saada lainsäädäntöön, vaan sääntelyn pitää parhaimmillaan innostaa ihmisiä tekemään niitä asioita ja raportoimaan – niin kuin Karoliina totesi, että voidaan todeta vuosikertomuksessa – mutta ei niin, että siitä säädettäisiin pakollisena. – Kiitos.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Hyvä. – No nyt kysytään kansanedustajilta.

Tässä yleisöäänestyksessä tosiaan oli niin, että ensimmäisenä, tärkeimpänä ohjauskeinoehdotuksena pidettiin näitä päästöbudjetteja ja sitten toiseksi tärkeimpänä tätä, että nämä budjetit ja lait pitäisi arvioida ilmastonäkökulmasta. Nyt kysyisin, miten näette, oletteko valmiita kannattamaan sitä, että nämä keinot otettaisiin mukaan tähän ilmastolakiin. Kuka haluaa aloittaa sieltä? – Sheikki Laakso, ole hyvä.

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Sheikki Laakso:

Kiitos, puheenjohtaja. – Haluan kyllä nyt ehdottomasti tuoda esiin tämän. Olen sinänsä ihan tyytyväinen, että porukkaa osallistuu tähän, ja kaikki kunnia siihen, että ollaan aktiivisia, mutta nyt jos me lähdemme linjaamaan jotain juttuja 57 ihmisen perusteella – on kuitenkin todennäköisesti aika marginaalissa oleva – niin en oikein näe kyllä, että tästä tehtäisiin ainakaan raporttia ja laitettaisiin sitten johonkin niin, että näin ovat niin sanotusti kansalaiset halunneet. On vähän ehkä liian pieni otanta, että voitaisiin oikeasti käyttää, riittävään tutkimustietoon.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Eli sieltä ei ainakaan lämmetty tälle. Mites muitten puolueitten edustajat? – Tiina Elo, ole hyvä.

Ympäristövaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Tiina Elo:

Kiitos. – Tässä tosiaan ei varmaan mistään kattavasta tutkimuksesta ollut kyse vaan keskustelun virittämisestä. Itse jotenkin ajattelen myös, niin kuin puheenvuorossani nostin esiin tämän päästöbudjettiajatuksen, niin, että pidän sitä myös keskeisenä, jotta pystytään sitä päästöpolkua osoittamaan sinne yhdessä asetettuun tavoitteeseen. Siinä mielessä ihan niin kuin samansuuntaisia ajatuksia, samoin se, että tämä kestävän kehityksen budjetointi ja ylipäänsä kaikki, mitä tehdään, arvioidaan ilmastonäkökulmasta, on tosi relevantti huomio, jotta pystytään ne vaikutukset etupainotteisesti ottamaan huomioon sitten, kun lakeja säädetään ja päätöksiä tehdään.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Sitten oli Hannu Hoskonen. – Ole hyvä.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Arvoisa puheenjoh... Arvoisa varapuheenjohtaja, sanotaan näin. Erinomainen kysymys edustaja Laaksolta. Todellakin tämä on valtavan iso asia. Tässä oli edustaja Bergqvistin hyvässä kysymyksessä näistä mittareista. Se oikeastaan pohjustaa tätä vastaustani, koska jos me lähdemme torvet soiden joitakin tiukkoja lakeja säättämään emmekä pelaa samalla jalkapallokentällä, niin se on vähän sama, jos Suomi pelaisi vastustajaa vastaan ja jos meillä olisi 20 metriä leveä maali ja vastustajalla metrin kapoinen – ei siinä ole samoja mahdollisuuksia tehdä maaleja, me heille ja he meille, he tekevät kyllä meille silmät sokeina. Eli tässä pitää maltti olla.

Muutaman kannanoton lyhyessä päätöspuheenvuorossani sanon, mutta totean vain, että nyt kannattaa olla enemmän viileää harkintaa kuin hirvittävää intoa.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Oras Tynkkynen ja sitten Mai Kivelä.

Hallituksen puheenjohtaja Oras Tynkkynen, Tyrsky-Konsultointi Oy:

Niin, en siis pysty vastaamaan kansanedustajan puolesta mutta voin välittää yhden kansanedustajan kysymyksen, joka tuli Twitterin kautta, eli edustaja Petri Huru esitti kysymyksen, miten huomioidaan mahdollisuus lisätä kompensatiolain hiilivuotolistalle toimialue, jonka hiilivuotoriski on luokiteltu keskikorkeaksi. Jos lavennan tätä kysymystä: Kun varmasti monella on huolena ja mielessä se, voiko ilmastopolitiikka johtaa hiilivuotoon, niin onko näissä ilmastolain tarkastelukeinoissa mahdollista tätä hiilivuodon riskiä jotenkin pienentää?

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Oikein hyvä. – Minä annan vielä Mai Kivelälle, mutta sen jälkeen olisi hyvä, että tutkijat valmistautuvat vastaamaan niihin, kun tässä on esitetty useampia huolia ja kysymyksiä.
– Mai Kivelä, ole hyvä.

Ympäristövaliokunnan jäsen, kansanedustaja Mai Kivelä:

Kiitoksia. – Lyhyesti vain tästä äänestyksestä, että tosiaanhan nämä ehdotukset eivät olleet mitään sattumanvaraisia vaan nämä olivat tutkijaryhmän suosituksia, painavia sellaisia, ja itse ainakin olen valmis kannattamaan näitä kaikkia. Ja toki tämä äänestysjärjestys... No, siitäkin voin todeta, että aika samansuuntainen oli omakin listani, kun itse äänestin. – Kiitos.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Kiitos. – Ja nytten alkaa olla myös aika lopussa tämä tilaisuus. Eli nyt tutkijoitten napakat puheenvuorot ja vastaukset näihin, ja sen jälkeen annan loppupuheenvuorot professori Hildénille ja sitten puheenjohtaja Hoskoselle. Eli nytten, ketkä tutkijat vastaavat näihin kansanedustajien esittämiin huoliin ja sitten myös tähän kysymykseen?
– Mikael Hildén.

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Jos minä aloitan. – Kiitos ensinnäkin kommenteista ja puheenvuoroista. Todellakin on niin, niin kuin tässä on tullut esille, että tätä aineistoa ei oteta mitenkään objektiivisena kyselyaineistona, vaan, niin kuin todettiin, tämä on ollut keskustelun herättäjä.

Sitten tämä kysymys hiilivuodoista on erittäin tärkeä minusta, ja se liittyy kiinteästi tähän muun muassa kompensatioiden kehittämiseen ja toimivien ratkaisujen saamiseen sillä tasolla. Eli me emme tarjoa valmista ratkaisua, mutta asiaan on kiinnitetty huomiota, ja se liittyy nimenomaan siihen, että kompensatioiden merkitys tulee sitä suuremmaksi, mitä tiukemmaksi tavoitteet menevät Suomessa ja Euroopan laajuisesti.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Jyri Seppälä, ole hyvä.

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus:

No, ei minulla varsinaisesti ollut puheenvuoroa, mutta voin vastata, että tämä hiilivuotoasia on tietenkin semmoinen, joka on eri sektoreilla vähän eri tavalla esillä, ja meillä on paljon sektoreita, joissa taas voi nähdä, että nämä tiukennetut tavoitteet johtavat sitten siihen, että päästöjä vähentämällä pystyy myöskin parantamaan kilpailukykyä. Mutta kieltämättä nämä joustomekanismit, tai miten halutaan sitten sanoa, on varmaan se iso juttu, jolla EU yhteisesti varmasti tulee näitä ratkomaan, niin ettei Suomikaan tässä nyt yksin varmasti tule tekemään sitä isoa ratkaisua.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Karoliina Anttonen, ole hyvä.

Hallitussihteeri Karoliina Anttonen, ympäristöministeriö:

Joo, kiitos. – Myös tähän hiilivuotoon ja kilpailukykyasiaan, että kyllähän se ilmastolain ja sen mukaisen suunnittelujärjestelmän puitteissa menee sitten sillä tavalla, että kilpailukykyasiat täytyy ottaa huomioon silloin kun valmistellaan niitä konkreettisia politiikkatoimia, jotka näkyvät ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän mukaisissa suunnitelmissa. Toki tässä on se tilanne, että usein sekä hiilivuotoasiat että kilpailukykyasiat kohdistuvat juurikin päästökauppasektoriin, joka ei tällä hetkellä ole ilmastolain soveltamisalassa, niin että sitä täytyy sitten erikseen pohtia. Ja ylipäättäänhan tämä hiilivuotoasia on hyvin EU-lainsäädäntöön sidottu asia. Eli kansanedustajan hyvinkin spesifiin kysymykseen, joka liittyy tähän kompensatiolakiin ja toimialoihin, joita voitaisiin hiilivuotolistalle lisätä: Se ei kyllä kansallisen lainsäädännön myötä toteudu. Siinä ollaan kyllä sitten täysin riippuvaisia EU-lainsäädännöstä.

Erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, Suomen ympäristökeskus:

Hyvä. – Kiitos tosi paljon kaikille, jotka olivat siellä verkon päässä mukana, ja kiitos kaikille, jotka osallistuivat tähän äänestykseen ja kommentoivat ja esittivät hyviä kysymyksiä. Nyt antaisin tilaisuuden päätteeksi vielä loppupuheenvuorot hankkeen vetäjälle Mikael Hildénille ja sitten vielä puheenjohtaja Hoskoselle. Kiitos omasta puolestani. – Olkaa hyvä.

Professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus:

Lyhyesti:

Todella suuri kiitos kaikille aktiivisesta osallistumisesta sekä netin kautta että täällä salissa.

Tässä on tullut esiin erittäin tärkeitä kysymyksiä, joita myös nyt loppuraporttia tilatessani otan vielä, ennen sitä, keskeisesti huomioon. Eli juuri tämä sääntöjen yhdenmukaisuus on ilman muuta yksi niitä tärkeimpiä, se, kuinka varmistetaan, että Suomi toisaalta on edelläkävijä mutta samalla käyttää edelläkävijyyttään niin, että se toteutuu myös muualla, eli se ei voi olla vain oman navan ympärillä pyörimistä vaan nimenomaan linjauksia Euroopan laajuisesti.

Mutta omasta ja koko hankkeen puolesta todella suuri kiitos. Ja toivomme, että tämä itse raportti, jota jo kyseltiin, valmistuu nyt käsikirjoituksena tämän kuun loppuun, mutta se, että se saadaan valmiiksi julkaisuksi VN-TEAS-julkaisupuolella, menee varmaan marraskuun puoleenväliin, loppupuoleen, mutta silloin se tulee ulos, ja silloin tiedotamme siitä laajasti kyllä. – Kiitos.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Hannu Hoskonen:

Joo, kiitoksia. – Arvoisat kansanedustajat niin tässä paikan päällä kuin siellä nettiyhteyden päässä ja myös muut seuraajat ja ennen kaikkea meidän erinomaiset asiantuntijat, lämmin kiitos teille erittäin hyvästä, korkeatasoisesta seminaarista. Olen iloinen, että te olette kiireisistä aikatauluistanne huolimatta tulleet tänne meille kertomaan ajankohtaista asiaa.

Ilmastopolitiikka todella on nyt kehitysvaiheessa, ja mielestäni – muutama puheenvuoro on nostanut näitä esille, juuri sen, mitä me tarvitsemme tässä tilanteessa – tässä tilanteessa ehdottomasti asiantuntijuutta, mutta nähdäkseni, omasta puolestani myös vielä enemmän viileää harkintaa, koska Euroopan unionin jäsenmaat ovat kuitenkin kovin erilaisia. Se, mikä sopii Italiaan tai Portugaliin, ei varmasti sovi Suomeen. Otan esimerkkinä vaikka hiilinielut. Suomen hiilinielu käytännössä on ainoastaan metsä. Suotkin muuten pidättävät hiiltä aika paljon, vaikka se ei julkisessa sanassa ole kovin paljon saanut suosiota, mutta suothan pidättävät valtavan määrän hiilidioksidia per vuosi, sen me tiedämme. Uutta sammalta kasvaa valtavasti, parhaillaankin.

Sitten: Nämä eri jäsenmaiden eri lähtökohdat ovat niin paljon erilaisia, että siinä todella pitää yhteensovittaa. Ilmastopolitiikka on globaalia, ei se pysähdy tuohon Suomenlahteen taikka Pohjanlahteen taikka Saksan rajaan, vaan se menee koko maapallon yli, sen me tiedämme. Hyvänä esimerkkinä voi sanoa tämän hiilinielun – toivoisin, että hiilinielu nousee näissä keskusteluissa paljon enemmän esille. Liikenteen päästöt Suomessa ovat suurin piirtein 11,7 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Ja jos haluamme tämän nollata, se onnistuu vallan hyvin metsien kasvua lisäämällä. 15 miljoonan kiintokuution lisäys metsien kasvuun eli 15 miljoonan hiilidioksiditonnin sitominen ei vaadi juurikaan mitään muuta kuin hieman työtä, esimerkkinä vaikka noin 3 tai 4 miljoonan hehtaarin suo-ojitusten lannoittaminen siellä, missä on hyvää metsää – ei tietysti huonoja soita kannata lannoittaa ollenkaan. Sieltä saamme pitkäkestoisen, jopa 30 vuotta kestävän, kasvun lisäyksen yhdellä tuhkalannoituksella. Ja se samalla hoitaa ilmakehää, niin kuin tiedetään, sitoo hiiltä, lisää puuhun sidottua hiiltä, suoraan yhtäläisyysmerkki väliin. Sitten se pysäyttää ravinteet sinne suolle. Ne eivät mene vesistöihin, koska tuhkassa olevat typpi ja fosfori eivät ole vesiliukoisia, ne sitoutuvat niihin puihin ja kasveihin tiukasti eivätkä lähde veden mukana, kevättulvan mukana liikkeelle. Parasta siinä on vielä se, että se parantaa myös vesitaloutta, koska suolta lähtevän veden määrä pienenee, kun puut käyttävät sen ja haihduttavat sitä ilmaa.

Näin ollen meille on annettu mahdollisuus tehdä tämä homma todella hyvin. Kustannus on lähes nolla, koska sen lannoituksen maksaa lähes poikkeuksetta metsänomistaja itse.

Valtio pistää muutaman satasen hehtaarille bonusrahaa siihen, että homma pelittää, ja samalla tuemme kiertotaloutta – meillä on seuraavan seminaarin aihe kiertotalous. Kiertotaloudesta puhutaan paljon, ja tämä tuhkan uudelleenkäyttö on erittäin merkittävä osa kiertotaloutta, aivan todella merkittävä. Siellä on mahdollisuuksia vaikka kuinka paljon, mitä tulee esimerkiksi rakentamiseen. Muuten tuhkalanhoito on parhaimmillaan juuri parasta luonnonhoitoa, mitä näin äkkiä voin metsämiehenä kuvitella. Oma taustani on metsäammattilaisen työt käytännön metsätoista kentältä, siellä olen nähnyt sen metsän nopean kasvun merkityksen. Ja sitä tämä kansakunta ei ole tuonne Eurooppaan mielestäni liian paljoa vienyt, jopa suorastaan liian vähän.

Mutta toivon, että tässä asiassa pääsemme eteenpäin.

Vielä kerran kiitoksia teille kaikille, ja erikoiskiitokset valiokuntaneuvoksille Marja Ekroosille ja Tuire Tainalle erinomaisesta valmistelusta. Samoin tekniikka on pelannut. Näille meidän eduskunnan teknisille ihmisille pitää nostaa hattua kumarruksen kanssa, koska ympäristövaliokunnassa, mitä olen kokouksia ollut johtamassa, tekniikka on pelannut aina kiitettävän hyvin. Että voi sanoa, että ammattilaisia kaikki tyyntä.

Kiitoksia, arvoisat asiantuntijat ja edustajat. Kaikkea hyvää teidän syksyynne. Pysykää terveinä. Ja hyvää viikonloppua, sitten kun se tulee. Ja ennen kaikkea, kun tämä korona meitä nyt kiusaa, toivon, että pidämme tämän saman skarpin tilanteen ja suojaudumme taudeilta ja jatkamme omaa työtämme kaikkien hyväksi.

Kiitos. Seminaari on päättynyt.